Ne vorbeşte Pr. Arsenie Papacioc – vol. 1

Scurta autobiografie a Arhimandritului Arsenie Papacioc

M-am născut în anul 1913, la 15 august, în comuna Perieţi, satul Misleanu, jud. Ialomita.

Am intrat în monahism în anul 1947, la 15 ianuarie, la Mănăstirea Cozia. Am fost călugărit în anul 1949, la Mănăstirea Antim, dar pe seama Mănăstirii Sihăstria – Neamţ, la 26 septembrie, prin aprobarea expresa a Patriarhului Iustinian.

Am primit hirotonia în preot exact la un an după călugărie, la 26 septembrie 1950, în ziua pomenirii Sfântului Ioan Evanghelistul, Apostolul Iubirii. Lucrul acesta m-a încurajat foarte mult, şi nu l-am considerat fără semnificaţie în marea răspundere preotească şi călugărească. Între 1950 şi 1952 am fost numit spiritualul Seminarului Monahal Neamţ, singurul din tara la vremea aceea. Apoi am fost egumenul Mănăstirii Slatina-Suceava, timp de mai mulţi ani. Aici ne mutase Sfântul Sinod, pe 30 din călugării Mănăstirii Sihăstria.

Am fost preot paroh la parohia Filea de Sus şi Filea de Jos din judeţul Cluj – un centru catolic –, timp de 2 ani.

Apoi am fost staret la Mănăstirea Cheia – Prahova, vreme de 6 ani; econom mare şi casier la Mănăstirea Caldarusani; preot şi duhovnic la Mănăstirea „Dintr-un lemn”; slujitor la Mănăstirea Cernica, vreme de un an şi jumătate. Din 1976 sunt preot slujitor şi duhovnic la Schitul Techirghiol – Constanta.

Părintele Arsenie Papacioc este un duhovnic consacrat al zilelor noastre. Vederea sfinţiei sale de pastor sufletesc este confirmată de câteva trăsături duhovniceşti absolut necesare, precum: blândeţe, smerenie, milostivire, dăruire totala, cunoaştere a Sfintei Scripturi şi a învăţăturii patristice, darul cuvântului, înţelepciunea duhovnicească, experienţa personală şi multă dragoste pentru oameni. Ca preot şi duhovnic, părintele Arsenie a fost dăruit de Dumnezeu cu aceste daruri de mare preţ, care l-au făcut cunoscut multor credincioşi ca un bun

pastor sufletesc.

Născut în comuna Perieţi-Ialomita, la 15 august 1913 îşi face anii de ucenicie monahala în Mănăstirile Cozia şi Antim şi este călugărit la 26 septembrie 1949 la Mănăstirea Sihăstria, sub ascultarea vestiţilor noştri duhovnici Arhimandritul Cleopa Ilie, în calitate de staret şi a ieroschimonahului Paisie Olaru. Exact un an mai târziu, în ziua pomenirii Sfântului Evanghelist Ioan, Apostolul Iubirii, este hirotonit preot şi se nevoieşte un timp în obştea Mănăstirii Slatina-Suceava. Alte ascultări: staret al Mănăstirii Cheia-Prahova, 6 ani de zile; preot şi duhovnic în Mănăstirile Caldarusani, Dintr-un Lemn şi Cernica; iar din anul 1976, duhovnicul Schitului Sfânta Maria-Tomis, întemeiat de Patriarhul Iustinian la Techirghiol.

Cunoscând statornicia şi bogata experienţa duhovniceasca a Prea Cuvioşiei Sale am invitat pe părintele Arsenie la o convorbire ziditoare de suflet, pe care o redam în paginile ce urmează.

— Ce aţi învăţat în chip deosebit în viaţa mănăstireasca din început până astăzi?

— După ce am intrat în monahism m-am simţit foarte mic şi neînsemnat, dar încurajat puternic de importanta tainei acestei dăruiri.

Imensa valoare a focului naşterii din nou într-o silueta smerita a fiinţei tale, lucru care în lume nu s-ar fi putut trăi şi cunoaşte, pentru ca nu exista Crucea de Aur a Tăierii Voii.

Aici, în viaţa monahala, ies la iveala multele neputinţe din om şi aşa simţi nevoia să te umilesti, fermentul cel mai important pentru formarea personalităţii duhovniceşti a omului nou – călugărul. Aici, cu darul lui Dumnezeu, se ascute mintea şi se smereste inima şi nu ştii de unde cunoşti lucruri ascunse ţie până acum. Aici ştii ca omul smerit nu se vede niciodată smerit şi fiecare are o măsura de umilinţa, care nu-i altceva decât o grozava arma de apărare împotriva duhurilor rele, că este lucrarea darurilor date cu plăcere de mâna Stăpânului tău.

Aici, în viaţa de mănăstire, se descoperă la nesfârşit

posibilităţi de viaţa curata şi un fel de a fi prezent cu sufletul şi a simţi ca „Dumnezeu vrea să-ţi dăruiască mai multe bunătăţi decât ceri tu”, cum spune Fericitul Augustin, şi eşti îndemnat spre o mare nădejde, cum spune Solomon: Cine a nădăjduit spre Domnul nu s-a ruşinat.

Dar cea mai mare mulţumire o am către nemărginita bunătate a lui Dumnezeu, că ne-a dat şi am cunoscut mijlocitoare pe Maica Domnului, apărătoarea desăvârşita a vinovaţilor. Spre a ne schimba viaţa ne trebuie numai o voinţa tare şi o încredere mare în mila Maicii Domnului şi în atotputernicul ei ajutor. În mănăstire mi-am aprins sufletul de bucurie, încredinţându-mă rugăciunilor Maicii Domnului, apărarea neajunsa a noastră, a celor slabi.

— Ce fapte bune se cuvine să facă un călugăr ca să dobândească din belşug nadejdea mântuirii?

— „Să ştii să aduci pe Duhul Sfânt în tine”, spune Sfântul Serafim de Sarov. Nu atât faptele noastre bune ne pot mântui sufletele, cât harul şi mila lui Dumnezeu, care, cred eu, nu poate fi un dat mai îmbelşugat pentru nevoinţe, oricum ar fi ele. Ni se dau de sus pentru curăţirea sufletului nostru de tot păcatul şi mai ales de neiubirea aproapelui nostru. Să nu-l vorbeşti de rău, în tine, pe fratele tău şi mai ales în afară de tine.

Aceasta să fie cea mai grabnica preocupare a noastră: iubirea, căci trăind în aceasta mireasma, nici celelalte fapte cu chip frumos nu rămân neîmplinite (şi chiar dacă ar mai rămâne unele, rânduiala Divina nu-şi va retrage harul de la tine). Motivul neapărat al mântuirii noastre este să iubim pe toţi fraţii noştri (ca toţi sunt răscumpăraţi). Acesta va fi criteriul de judecata al vieţii noastre la raspântia cea din urmă, care va începe cu aceasta grava întrebare: „De ce n-ai iubit, dacă ai purtat numele Meu în rânduiala vieţii tale? De ce ai speculat iubirea altora, acoperindu-ţi păcatele tale şi de ce ai dispreţuit pe cel neînsemnat, sărac, sau suferind, când Eu, însângerat, scuipat şi bătut în cuie, am zis: Porunca noua vă dau vouă, să vă iubiţi unul pe altul, nu să vă urâţi sau se va înstrăinaţi inimile fata de celălalt? Şi de ce n-aţi dat, să

vă scăpaţi pe fratele vostru sărac de ruşinea de a sta cu mâna întinsa?”

Iată deci unde trebuie să fie mai întâi atenţia zilelor vieţii noastre pentru înfricoşata Judecata.

— Călugărul care nu-şi poate împlini canonul sau călugăresc, nici făgăduinţele date la tunderea în monahism, ce fapte bune ar trebui să facă pentru a nu-şi pierde sufletul?

— Să facă cu drag orice fel de ascultare, ca mare este tăierea voii (dar măcar să nu se împotrivească), să ştie că este urâciune înaintea lui Dumnezeu cârtirea. Să lupte să vadă pe toţi cu inima de frate, să-i ajute în neputinţe şi să nu critice pe superiori şi nici pe alţii; dacă este începător, lucrul acesta este şi mai grav. Să fie mulţumit cu ce are şi să mulţumeasca cu umilinţa ca sta în mănăstire, la atât de sigur adăpost.

Chiar dacă un frate sau monah nu este prea avansat în trăire, să stea cu toată statornicia în mănăstire şi să se spovedească rupt şi curat şi nu se va pune problema pierderii sufletului, că nu este puţin lucru sau neînsemnat să stai în mănăstire hotărât şi fără cârtire.

Spune în Pateric Sf. Ishiron (pag. 121) ca cei ce vor trai în veac de ispitire şi nicidecum lucrare nu vor avea, dar vor rabda până la urmă, aceia mai mari decât noi şi părinţii noştri se vor chema.

Oricum va şti bunul Dumnezeu, dar nu vom îndrăzni să spunem că îşi vor pierde mântuirea. Statul în mănăstire cu drag, chiar dacă exista neputinţa multă dar îşi smereste inima, chiar dacă nu va primi după dreptatea divina, şi nici mila şi darul nu le va avea, va avea însă marea milostivire a lui Dumnezeu la Judecata, căci mare este Dumnezeul călugărilor.

— Cum putem scapa de mulţimea grijilor pământeşti, ca să dobândim mai mult timp de rugăciune?

— Părinte Ioanichie, mare mai este rugăciunea din inimile şi gurile tuturor către Dumnezeu. Rugăciunea este ca o săgeata ascuţita cu care au tras de mii de ani toţi sfinţii şi chiar cei mai simpli creştini, a pătruns inima

cerurilor (care erau poate mâhnite pe pământeni), şi pe aceleaşi urme au venit răspunsurile salvatoare, şi aşa s-a contribuit la menţinerea în viaţa a credinţei pe pământ, din neam în neam.

Frate creştine, ai şi tu istoria ta, eşti încadrat într-o mare unitate creştina, Biserica, şi eşti răscumpărat de jertfa Mântuitorului pentru totdeauna; preţuieşti, deci, atât de mult şi ai o răspundere atât de mare şi de nobila. Cât de greu este să cerem fiecare cât de puţin, simplu şi direct, ca Dumnezeu să ne ajute în atâtea necazuri şi doriri, şi să-l mulţumim!…

Cine este acela care nu are nimic de cerut Domnului Iisus Hristos şi Maicii Domnului? Se spune ca Maica Domnului este supărata pe toţi aceia care nu-i cer niciodată nimic. Ea este o nouă lume, şi cât poate Dumnezeu cu puterea, poate şi Maica Domnului cu rugăciunea. Arata-te, deci a fi un fiu cu inima de copil al Maicii Domnului!

De grijile pământeşti nu putem scapa decât dacă nu vrem. Ca suflete dăruite se impune mai multă voinţa de a nu ne lasa aglomeraţi şi copleşiţi de grijile acestea pământeşti până într-atât. Ne rânduim viaţa ca oameni care gândim mai înalt şi cu multă răspundere. Se spune ca dacă am putea întreba pe cei de sus (pe cei mântuiţi): „Ce v-a costat pe voi de aţi ajuns la atâta fericire?”, ne-ar răspunde: „Timp, puţin timp petrecut bine!” Iată deci că nu avem cu niciun chip alta vreme să ne împlinim sufletele chemate, dăruite şi plecate cu atâta hotărâre.

Trebuie să ne gândim că ne numim „Cin îngeresc”. Îngerii se roagă neîncetat, în toată veşnicia.

— Cum se putem birui mai uşor războiul desfrânării şi al gândurilor trupeşti?

— Pentru biruirea acestui război al curviei, în orice stadiu s-ar afla, trebuie mai întâi cerut harul bunului Dumnezeu. Nu este o bătălie de scurta durata, pentru că trebuie neapărat ajuns la o biruinta totală. La început fiecare se vede neputincios să se împotrivească, dar la Dumnezeu totul este cu putinţa.

Începutul acestei lupte este:

a) Sa vrea neapărat să scape de acest război.

b) Sa se roage cu toată inima, la Dumnezeu şi la Maica Domnului, să-l ajute.

c) Sa ocolească, atât cât se poate, împrejurările care ar putea trezi patimile.

d) Sa nu primească în minte momelile care vin şi care pot părea a fi nevinovate şi încep să se concretizeze cu imagini; toate aceste gânduri să le alunge, schimbându-şi mintea în rugăciune, dar o rugăciune a lui, nu recomandata de cineva, oricine ar fi acela; o rugăciune cu suspinele proprii, chiar dacă n-au cuvinte.

Dacă atacul este iute, îndulcitor, copleşitor, să suspine la Maica Domnului şi să nu cedeze atacului. În faze avansate, să se mărturisească rupt şi curat, fără menajamente şi fără învinuirea momentului, împrejurării, sau a persoanelor. Mărturisindu-se mai des, îl va ajuta foarte mult.

Duhovnicul îl va înţelege, îl va iubi, îl va asigura că nu e singur, dar nici nu-l va lasa în motivările lui, „că ar fi necesar şi prea firesc”. Duhovnicul să aibă râvna şi bunătate, să-l poată dezlipi de patima aceasta ascunsa şi cu multe capete. Se recomanda lectura, cărţi şi orice cu subiecte pregătitoare la moarte. Va fi iertat, oricare ar fi greşeala, prin pocăinţa, şi aceasta ar fi o mare cucerire, dar să nu se amăgeasca cineva să creadă ca fără de pocăinţa s-ar cunoaşte vreo iertare. Păcatul acesta face să nu puteţi vedea nici ce e Raiul, nici ce e iadul cu adevărat, şi la aceasta ar trebui gândit şi meditat mai mult.

Pentru cei ce au poziţie duhovnicească şi totuşi sunt răniţi mai mult sau mai puţin, şi trec prin baia pocăinţei, li se considera drept accidente şi vor avea motive serioase să intre cu adevărat într-o smerita smerenie, şi aceasta aduce o mare bucurie lui Dumnezeu fata de cel care are părerea de sine că nu e căzut.

Nu e un paradox, este şi o dreptate şi o mare milostenie divina. El, Stăpânul şi Pastorul cel bun, a lăsat stâna de oi şi a mers să caute oaia rătăcita şi a purtat-o pe

umeri fericit, ducând-o la staulul împărăţiei slavei. Citeam ceea ce vă spun acum: „Sunt, frate creştine, crede-mă, două feluri de bucurii care nu se pot uni: tu nu vei putea a te bucura aici pe pământ cu plăceri trecătoare şi vinovate, şi în cer a împărăţi cu Iisus Hristos”. Atunci fărădelegea îşi va astupa gura sa (Ps. 106, 42) „Nebunule, acel timp de care abuzezi îţi sapa groapa, şi ziua de mâine va fi veşnicia!” Spunând acestea, gândesc că ar putea încuraja pe cei ce lupta cu atacurile din afară şi cu firea dinăuntru.

— Cum putem birui şi alunga de la noi slava desarta şi cugetul mândriei?

— Urâta şi necurata patima! Toate relele pescuiesc în balta aceasta. Să nu audă Dumnezeu de omul mândru! îi ia darul întreg ca să se poticnească, doar s-ar smeri, cum spune Scriptura.

Îl părăseşte, devine o mare urâciune; îi ia gustul frumosului; îl lasa rătăcit şi haotic prin toate gunoaiele marginilor lumii. Nu mai are chip, nu mai are asemănare şi nici discernământul conştiinţei. E adevărat cum spun un Sfinţii Părinţi: „Unde căderea a apucat, acolo mai înainte mândria a lucrat”. Nicio patima nu te apropie mai mult într-o asemănare cu diavolul ca mândria.

Toate patimile se mai pot, să zicem, apara cu firea şi cu grozavele împrejurări ale vieţii, dar mândria nu se poate apara cu nimic. Ea are nesuferita cutezanta sa stea lângă orice virtute, şi chiar – la cine poate se ascunde în smerenie, pe care o are ca un paravan. Lucru foarte des întâlnit şi întărind cuvântul, este ce ea ce spune un părinte: „E smerit mândruletul!”

Fiind atât de primejdioasa şi atât de prezenta la toate vârstele şi rangurile, este bine ca nimeni să nu desconsidere pe nimeni, oricât ar fi de neînsemnat (căci şi în el se ascunde Hristos), şi chiar să-l întrebe, pentru a-i cere o părere, măcar şi convenţional, şi acesta ar fi un prim pas, adică un semn pe drumul Evangheliei.

E bine să întrebi, să ceri păreri sau sfaturi de la oricine, oricine ai fi tu, ca – cine ştie? – harul lui Dumnezeu se sălăşluieşte mai mult în cei simpli şi nebăgaţi în seamă.

Pleacă-te (măcar pentru smerenie trupească, cum se zice) ca tot este un sunet plăcut, şi vei vedea câta nevoie ai de semenii cu care a rânduit Dumnezeu să trăieşti şi să te vezi, şi te vei convinge, în drumul vieţii, ca înţelepciunea sta sigur mai mult unde este smerenie pentru ca acolo este Dumnezeu.

Iată, Lucifer a căzut iremediabil, cădere mareata numai prin două cuvinte: „Eu sunt…”, şi cazând, a ajuns împotrivitor pe veci, urâciunea pustiirii. Să nu se amăgeasca cineva ca fără o adevărată purificare în singura apa smereniei, va putea intra în împărăţia, de unde au căzut îngerii. Iată la repezeala gândurile şi îndemnurile mele ca să poată cineva delibera ca Dumnezeu ne-a făcut frumoşi singur numai pentru El.

— Ce să facem să ne putem stăpâni limba şi să dobândim darul tăcerii?

— Cu adevărat mare este nestăpânirea limbii – cum spun sfinţii: „Mare este căderea de la limba”. Vorba multă este mai mult deşertăciune decât folos, iar vorbirea de rău este o mare primejdie pe lumea aceasta şi adică, şi pe lumea cealaltă. Se zice ca cei mai mulţi din osândiţii iadului sunt cei care ucid cu vorbirea de rău.

Trebuie să-l iubeşti, frate, pe fratele tău. Nu aceasta este porunca cea mai mare a Mântuitorului? El a dat aceasta porunca ca o încununare a tuturor învăţăturilor sale, ca singura cale spre mântuire – IUBIREA şi a urmat neuitata şi sfâşietoarea Golgota.

Trebuie făcuta educaţie de amănunt a răspunderii ce avem pentru viaţa noastră, singurul timp ce îl avem să ne punem paza limbii şi să ne curatim inima de răutate. Sfântul Grigorie Teologul spune: „De orice cuvânt în plus vom da răspuns, cu atât mai mult de orice cuvânt ruşinos” şi, cu atât mai grozav de orice cuvânt ucigător. Patericul va fi de mare folos la capitolul „Folosul tăcerii” (pag. 242). Sfântul Isidor Pelusiotul spune (pag. 108): „Vorbirea cu folos este o binecuvântare, iar dacă este întărita cu lucrare, este încununata”. „Ca viaţa fără cuvânt mai mult foloseşte, iar cuvântul şi strigând supara. Iar dacă şi

cuvântul şi viaţa se vor întâlni, face o icoana a toată filosofia”.

Închide pe Domnul în inima şi ai luare aminte acolo (în inima), şi să stai acolo înaintea Domnului fără să ieşi: atunci îţi vei da seama de orice fir de praf. Aşa începe învăţătura tainica; ea înseamnă o oglindă pentru minte şi o făclie pentru conştiinţa. Ea usuca desfrâul, înăbuşă furia, alunga mânia şi ridica mâhnirea, înlătura cutezanta, nimiceste deznădejdea, luminează mintea, alunga lenea, te smereste cu adevărat, şi ai cugetare fără linguşire; raneste pe demoni, curata trupul şi nu este partasa, ci străina de orice lucru spurcat.

Cugeta mereu: „La cinema voi duce? Sunt vierme…” Aceasta şi altele care ţin de gândul morţii şi al veşnicelor aşezări, aparţin de învăţătura tainica.

— Cum putem dobândi darul smereniei şi al lacrimilor la rugăciune?

— Smerenia nu are cum să vină singura, fără ca tu, în mersul duhovnicesc al vieţii să cugeţi ca nu poţi nimic fără darul lui Dumnezeu. Mântuitorul zice: Fără de Mine nu puteţi face nimic! Canonul 124 Cartagina zice: „Şi dacă totuşi cineva zice ca poate ceva (fără Hristos), anatema să fie”.

Frate, nu ştii ca, dacă eşti cu păreri de sine, mândru, eşti părăsit de ajutorul lui Dumnezeu?! Ca zice: Dumnezeu, celor mândri le sta împotriva, iar celor smeriti le da har. Gândeşte-te, deci, fără harul lui Dumnezeu eşti praf şi cenuşa. Şi dacă socoti că ai fost rabdat până acum şi aşa va fi mereu, ia aminte, cu mare teama, ca Dumnezeu îndelung rabda, dar şi înainte apuca!

Fiule, gândeşte-te ca în singurul timp al acestei vieţi, cu râvna ta, cu dorirea ta de a fi cu îngerii în cer, cauta să te smeresti, ca numai aşa dai valoare acestor frumuseţi ce ţi le-ai căpătat, ca să nu fie aceste bogaţii sufleteşti – vai! – pieirea ta în foc. Ia aminte, frate, ca dacă vei cugeta ca Dumnezeu te poate cerceta chiar acum, că vei muri, el, cugetul, te va învaţa ce să faci, ştiind ca „în ce te va găsi (moartea), în aceea te va judeca.

Fără de smerenie nu este nicio nădejde de mântuire, şi „dacă n-ai, frate, umilinţa în inima ta, atunci să pricepi că ai oarecare înălţare în inima ta”. Dacă s-ar putea înţelege ca Domnul Iisus ne cere atât de puţin pentru ca să moştenim împreună cu El!... Umilinţa, umilinţa, şi iar umilinţa!

— Mulţi credincioşi spun că au slăbit în rugăciune şi nu se mai pot ruga. Ce să facem ca să avem râvna şi evlavie la sfânta rugăciune?

— Nu trebuie să încetam a ne ruga măcar cu mintea. Aceste momente de vid, ori de urcuş sau coborâş se constata şi-n lumea sfinţilor, pentru smerenia lor. Dumnezeu cumpaneste darurile cu fiecare, pentru un echilibru duhovnicesc. Unii pierd din calitatea rugăciunii, altora – care s-au rugat cu smerita animale-a venit un fel de mângâiere şi apoi, cu părerea de bine se roagă numai să le vina mângâieri, dar este o simplă amăgire, un fel de a ne târgui, şi astfel de mângâieri pot veni şi de la diavoli, ca simţi falsa satisfacţie a amăgirii. Diavolii sunt bucuroşi să te ţină în starea aceasta de falsa liniştire, ca tu să rămâi insensibil fata de adevărata mângâiere a unei rugăciuni rupte, fără interes şi fără oprire. Roagă-te smerit, să aduci pe Dumnezeu în inima ta, decât să te înalţi cu mintea şi să te rataceşti cumva pe sus, ca mai bine este să nu fii nimic, decât să fii eroul altcuiva, şi nu al lui Hristos.

De rugăciune avem nevoie fără de nicio încetare, pentru că este cuviincios să fim mereu cu Dumnezeu, şi apoi suntem pândiţi, de asemenea, de cel rău, fără de nicio încetare. Mila lui Dumnezeu este cu noi; să nu se teamă nicio inima plecata, căci suntem răscumpăraţi cu Sângele Mântuitorului, şi preţuim, deci, cât preţuieşte El.

Sunt mulţi, care, dacă se roagă cineva din ai lor, sau mulţi alţi traitori creştini, se amăgesc să creadă (măcar că vor trai într-o continuă nepăsare), că vor avea şi fericita binecuvântare a acelora. E bine să se ştie din vreme ca „prin florile lor, buruienile câmpului se roagă în zadar să fie iertate de coasa” (Iorga). „Nu este ruşinos pentru un om de a cădea strivit de dureri, ci este ruşinos de a muri

nepasator şi istovit de plăceri” (Pascal).

— Ce rugăciuni şi cărţi de rugăciune recomandaţi călugărilor şi mirenilor?

— Nu mă gândesc să amintesc aici atât de rugăciunile tipicului zilei, care se fac, ci e bine să mă gândesc mai mult la ceva permanent, nu atât la a înşirui cuvinte, cât la a te educa şi antrena iubirea, într-o stare de simţire, de vibraţie a sufletului tău. Aceasta tresărire cu finetea unui suspin as încerca să o recomand.

Sfântul Agaton zice: „Cine se roagă numai când se roagă, acela nu se roagă”. Este vorba deci de a-l face simţit pe Dumnezeu, pe Maica Domnului, şi pe oricare sfânt, cu inima ta, cât mai continuu. Aceasta ar ţine luminita sufletului tău aprinsa, şi va fi mai greu ca acel suflet să fie atacat. Trebuie ştiut că mult se teme diavolul de omul treaz, cât mai treaz! Rugăciunea este un mijloc neapărat folositor, dar trezvia este un scop atins.

Recomand rugăciuni către scumpul nostru Mântuitor, către Maica Domnului (mai ales paraclisele), mângâierea neadormita a sufletelor noastre; rugăciuni către sfântul înger păzitor (canonul), şi la nevoie şi evlavie, către orice sfânt. Cărţi de rugăciune, pentru oricine, cele care sunt; ca de altfel, e nevoie mai mult… de inima ta.

— Ce cărţi sfinte recomandaţi pentru citit călugărilor şi mirenilor?

— Recomand călugărilor Patericul – neapăratsi Patericul românesc – pentru că sunt Părinţii pământului tău, şi-ţi dau îndemnuri nebănuite şi râvna sa cunoşti şi să împlineşti. Apoi: Urmarea lui Hristos, Vieţile Sfinţilor, Zbornicul, scrieri ale sinaitilor şi atoniţilor. Pentru cultura generală, scrieri despre arta ortodoxă, pentru stil şi armonie mai ales. Şi pentru oricine, orice carte sau publicaţie religioasă, mai ales cu pregătire la moarte (Filocalia, Puterea Numelui – Kalistos Ware, Viaţa lui Iisus, Catehism ortodox, Istoria religiilor, Dascăli de cuget şi simţire românească şi orice publicaţie a Î.P.S. Antonie Plămădeala).

— Care sunt marile foloase ale Sfintei Liturghii?

— Nu poate explica mintea omeneasca minunea, valoarea şi foloasele Sfintei Liturghii, măcar în parte. Domnul Iisus Hristos – Dumnezeu este de fata în Sfântul Altar. Şi dacă ar fi cu putinţa sa se vadă cerurile deschise, nu s-ar putea vedea nimic mai mult în cer, de cum este în Sfântul Altar, la Sfânta Liturghie.

Ca: „Tu eşti Cel ce aduci, Cel ce Te aduci, Cel ce primeşti şi Cel ce te împarţi, Hristoase, Dumnezeul nostru!”

Iată o taină nepătrunsa de mintea omului: Domnul Hristos împrumuta chipul, glasul şi mişcarea preotului; repet, El este Cel ce săvârşeste, dând omului prin hirotonie, mai presus de fire, bogaţia darului preoţiei, săvârşindu-se marile prefaceri, ale pâinii şi a vinului în Trupul şi Sângele Mântuitorului, ca să-L avem văzut (prin credinţa) permanent, ca noi să ne împărtăşim (să mâncăm) cu Trupul şi Sângele Lui. Ca cine nu va mânca Trupul Meu şi nu va bea Sângele Meu, nu va avea viaţa întru el. Iată, deci, folosul cel mai desăvârşit: ca având în toată fiinţa ta pe Hristos (NIKA) Biruitorul, vei fi luminat şi de temut pe tot drumul, de mare răspundere, al mântuirii tale şi al semenilor tăi.

La Sfânta Liturghie primeşti într-un fel deosebit Harul lui Dumnezeu, tăria cea mare a creştinului, aprinzând lumina adevărului din om pentru viaţa şi lupta împotriva stăpânitoarelor puteri ale întunericului.

Iată, deci, ca viaţa noastră este cu adevărat condiţionată numai de aceasta mare Taina a Împărtăşirii cu Trupul şi Sângele Domnului. Aceasta Sfânta Liturghie care se săvârşeste într-un chip atât de nepătruns, cu cinste, evlavie şi binecuvântare, are rânduite rugăciuni şi prefaceri adânci pentru salvarea de la pieire a lumii întregi, vizând direct pe cei pomeniti pentru sănătate, luminare, frumuseţe, şi tăria nelimitata asupra duhurilor rele.

Este atât de necesara şi de obligatorie participarea la Sfânta Liturghie, mai mult chiar decât ne sunt necesare lumina şi aerul. Dumnezeu ţine pământul mai mult pentru

Sfânta Liturghie care se săvârşeste pe el! Liturghia este cea mai mare lucrare pe pământ, şi folosul dincolo de închipuire al întregii creaţii a lui Dumnezeu.

— Cum pot contribui călugării la mântuirea, povatuirea şi catehizarea mirenilor?

— Întâi printr-o comportare cuviincioasa, nesmintitoare, iubitoare şi cu râvna în toate (în biserica şi în afară de biserica), o râvna fără alt interes decât mântuirea. Apoi, în contact direct (cu mirenii), prin liniştea, bucuria mare şi aşezarea lor, ca prin harul lui Dumnezeu au plecat cu totul la sfatul Evangheliei, la slujire şi sârguinta neîncetata pentru Hristos.

Apoi, să le vorbească smerit despre IAD şi despre RAI, cu toată convingerea şi să-i sfătuiască fără să-i judece, ca viaţa aceasta este prea scumpa pentru a o petrece numai în deşertăciuni, ca ei pot trăi în lume ca nişte creştini, căci au destule îngăduinţe pentru neputinţele lor, dar să nu-şi sălbaticeasca sufletele de la Hristos. În foarte multe cazuri, tot pilda vieţii călugărului vorbeşte mai puternic inimilor nepasatoare sau chiar împietrite ale mirenilor. Sfântul Vasile spune: „Să nu ruşinam pe cei ce-şi pun nadejdea în noi”. Să nu-i smintim.

În general, viaţa de mănăstire, cu slujbe mai trăite şi îmbogăţite, precum şi rânduiala în toate sectoarele mănăstirii, făcute cu un sentiment şi o dorinţă îngereasca, ca pentru Hristos, ar putea să-i folosească şi să-i determine să vrea să gândească mai mult.

— Care este marea misiune şi răspundere în faţa lui Dumnezeu a unui pastor de suflete?

— Este nemărginit de mare. Cu cât este mai mare sufletul decât trupul, cu atât mai mare este răspunderea unuia ca acesta decât a oricărui conducător din lume. Căci sufletul e omul, nu trupul.

Misiunea pastorului de suflete este una singură: fără abatere să-i ducă la Hristos. Nu e uşor, dar are puterea Aceluia Căruia I s-a dat toată puterea, în cer şi pe pământ, a Domnul Hristos, Care este cu el. Nu i s-a dat pastorului de suflete – preotului puterea pentru o desarta mărire

personala, ci ca să poarte cu inima de părinte toate slăbiciunile fiilor săi sufleteşti, în chip egal. Să sufere pentru ei în momente de căderi şi rătăciri de tot felul şi să ştie ca sufletele lor din mâna lui i se vor cere la judecata, zice Scriptura, şi Scriptura nu se poate desfiinţa.

Conducătorul de suflete să gândească smerit despre el, despre toiagul şi haina pe care le poarta, căci cei care-l asculta îl asculta pentru Hristos. Deci ei fac tot ce fac ca eroi ai lui Hristos. Să nu se interpună, el, conducătorul, ca vai, este o mare şi grava rătăcire, ca adică ar zice ca el este Cel ce este.

Un conducător de suflete să aibă credinţa şi nădejde că nu-l va lasa Domnul Hristos neajutat, dacă-şi iubeşte fiii duhovniceşti şi înţelege, cu suspine, ca mântuirea lui este condiţionată exclusiv de mântuirea fiilor lui. Dojana va fi necesara, sigur, dar nu aceasta este singura metoda în formarea lor. Aceasta rămâne poate un simplu accident. Tot blândeţea şi înţelegerea creste şi zideşte, căci nu trebuie să-i iei libertatea (de a gândi la Hristos) până într-atât încât să nu rămâna şi pentru el ceva; să poată cugeta, merge, să înţeleagă şi să-şi poată forma personalitatea duhovnicească. Conducătorul trebuie să fie în toate un mare exemplu. Sfântul Ioan Scararul spune ca „păcatul cu gândul al pastorului de suflete este mai greu în ziua Judecaţii decât păcatul cu lucrul al ucenicului”. Şi mai departe spune acelaşi Sfânt: „Cu cât te are cineva mai mult la evlavie, cu atât eşti mai mult dator a te iscusi întru cunoştinţa dumnezeieştilor Scripturi, a-i folosi pe ei prin pilda vieţii”.

Sfântul Grigorie Teologul zice: „Tot atâtea suflete ucidem, câte din vina noastră le lasam să se osândeasca”. Iar Sfântul Ioan Gura de Aur spune, pentru conducătorii de suflete: „În zilele de pe urma puţini preoţi se vor mântui. Cei mai mulţi se vor osândi. Măcar că vor scapa de păcatele proprii, dar nu vor scapa de păcatele celor care i-au avut să-i pastorească”.

— În ce consta responsabilitatea duhovnicului?

— Pentru aceasta Marele Vasile hotărăşte în ce chip

este duhovnicul şi zice: „Duhovnic se numeşte cel ce nu mai vieţuieşte după trup, ci de Duhul lui Dumnezeu se poartă, şi fiu al lui Dumnezeu este, şi s-a făcut asemenea chipului Fiului lui Dumnezeu”.

Nu este lucrul tuturor a povatui pe alţii, ci cărora li s-a dat dumnezeiască alegere, după cum zice şi Apostolul: Alegerea duhurilor care despart pe cel rău de cel bun cu sabia cuvântului. Deci toată puterea jertfei Mântuitorului pe Cruce, de a ierta păcatele oamenilor, a dat-o Duhovnicului şi a întărit, pecetluind aceasta putere zicând Apostolilor: Iată vă dau putere: ce dezlegaţi voi dezleg şi Eu şi ce legaţi voi leg şi Eu.

Răspunderea de duhovnic este neînchipuit de mare, gândind ca mântuirea creştinului este condiţionată de a fi dezlegat de păcate. Ce imensa obligaţie ai, să nu piara vreun suflet, în timp ce şi tu erai chemat să-i rânduieşti zilele. Răspunde nu numai de cei care sunt bolnavi, bătrâni, şi care poate aşteaptă sfârşitul; trebuie să se gândească asupra tuturor vârstelor, ca toţi au nevoie de harurile divine pentru puterea de a cunoaşte, de a lupta cu răul din el şi din afară, şi de a se forma şi a fi mereu în binecuvântare.

— Ce trebuie să facă un duhovnic pentru a zidi şi a mântui cât mai multe suflete?

— Duhovnicul este şi el un om: ca om întru totul cu dorinţe, cu slăbiciuni, primeşte darul acesta al iertarii păcatelor prin mărturisire, iertare pe care numai Dumnezeu poate să o dea. Se cuvine, pe lângă acest mare dar al Duhului Sfânt, să ceri şi tu în continuare de la Dumnezeu îndoit dar, ca prorocul Elisei, să poţi avea neapărat o viaţă curata, de sfinţenie, mai aleasa şi mai deosebita decât a celorlalţi oameni, cu patimile vindecate, povatuindu-te numai de îndemnurile Sfântului Duh, dacă voieşti să ai numele de duhovnic adevărat, unit cu lucrul (fapta). În toate să fii exemplu: dacă vei posti, vor posti şi fiii tai; dacă te vei smeri, se vor smeri şi ei, şi-n toate vor fi după buna rânduiala a lui Hristos, pentru ca ei cred mai mult în cele ce vad la tine cu lucrul, decât ce aud din gura

ta! „Ca ochii sunt mai încrezători decât urechile” (Sfântul Nicodim Aghioritul).

Deci duhovnicul trebuie să fie iubitor şi înveselitor cu toată lumea. Să se vadă că eşti primitor şi înţelegător, şi când au venit la tine să-ţi vadă blândeţea, bunătatea, iubirea, şi că eşti sincer doritor să-i ajuţi în procesul lor de conştiinţa pentru lucrul cel mai de preţ: mântuirea. Să fii (ca duhovnic) popular, să-l convingi mai întâi de acel lucru care l-ar îngrijora: ca păstrezi taina spovedaniei lui, cu preţul vieţii tale, ferească Dumnezeu să fie altfel! Ca discuţia este omeneasca, dar lucrarea divina. Că eşti martor cinstit cu puterea de a dezlega sufletul lui de orice păcat mărturisit şi ca, aşa cum spune Sfântul Ioan Gura de Aur: „(păcatele mărturisite) nu se mai iau în vedere nici la vami, nici la Judecata de Apoi. Atunci el va vedea cât a fost de mare momentul mărturisirii lui”.

Să-l convingi ca omul nu este acela care a greşit, ci este acesta care se caieste şi se spovedeste acum. Şi dacă a căzut în apa adânca şi e salvat, cu darul lui Dumnezeu, şi răsufla liniştit, nu-l mai cearta nimeni că de ce e ud: bine ca a scăpat de la pieire.

În felul acesta blând şi de la inima dându-şi seama că se săvârşeste cu el Taina Iertarii păcatelor, îşi deschide sufletul cu totul; să nu facă o mărturisire rea, cumva (care l-ar primejdui mai mult), să nu-i rămâna nimic, nici păcate mari şi grozave şi nici cele mici, care se cred a fi neînsemnate. Dar e un lucru foarte înşelător să crezi aşa ceva, pentru ca: „nu este lucru mic în viaţa răul cel mai mic”. Îţi va cere ajutor, să-l cercetezi şi după o oarecare rânduiala, şi să o faci cu toată inima, că e fiul tău. Şi să-l asiguri ca la raspântia cea din urmă, cândva, veţi fi de fata, şi îngerii noştri se vor bucura, şi cu ei o dată, şi rudele, şi lumea, şi toată creaţia lui Dumnezeu.

O astfel de lucrare duhovnicească va avea ecou şi în alte suflete, şi vor cerceta Biserica, şi va străbate peste munţi Duhul lui Dumnezeu, încurajându-ne spre unitate în dragoste creştina, căci credinţa noastră, a creştinilor, este iubire.

Duhovnicul arătându-şi întru totul şi întru toate dragostea de părinte, adevărat se socoteste ca moartea cu fiii lui e mai dulce decât o viaţă fără dânşii.

— Astăzi, când creştinii nu mai pot ţine după sfintele canoane postul şi viaţa morala, în ce condiţii îi putem împărtăşi?

— Creştinii trăiesc şi ei momentele lor istorice, şi nu sunt lipsiţi de dorinţe şi de grijile vieţii, dar sâmburele de adevăr ce exista în om nu se poate să nu rascoleasca şi să nu le trezească acea voce a fiinţei superioare din ei – conştiinţa. Nu cred că exista vreun creştin care să nu aibă un sentiment suspendat de tresărire, şi care să nu se închine când aude bătaia clopotelor, legată de o tradiţie religioasă sau un eveniment deosebit. El ştie (cu acea scânteie divina din el) ca acest sunet sobru, sacru şi pătrunzator al clopotelor cheamă viii, plânge morţii şi împrăştie viforele năprasnice.

Canoanele rămân valabile ca nişte mari faruri de orientare, să se vadă, mai ales gravitatea păcatelor, ele având însemnările şi subînsemnările lor, dar trebuie cunoscut că au şi elasticitatea lor. Lupta mare este să-i vindeci rana, nu să-l laşi singur ani întregi fără marile haruri ale Sfintelor Taine. Sfântul Ioan Gura de Aur zice: „Ani vrei să-i dai? Trebuie să-l însănătoşeşti!” Sa ajungă la o cunoştinţa de sine şi să intre singur în marile bogaţii ale harurilor cereşti şi să ştie ca venirea Mântuitorului, Care „S-a pogorât până în adâncurile mizeriei omeneşti, nu ca să anihileze făptura Sa, ci pentru a o transfigura”, ca marea jertfa a Mântuitorului s-a făcut ca să fim iertaţi prin pocăinţa de toate păcatele, şi el, creştinul, să rămâna într-o mare nădejde, fără să se teamă. Căci „nicio nenorocire nu înseamnă ceva, şi nimic nu este pierdut atât timp cât credinţa rămâne în picioare, cât timp capul se ridica din nou, şi cât timp sufletul nu abdica” (Maeterlink).

Nu trebuie apăsat pe o puternica nevoinţa prin canonisire, ci mai mult pe o intensitate a ei. Nu timpul poate decide, ci calitatea vieţuirii printr-o continua dispoziţie sufletească, nedând loc la amărăciuni opace;

printr-o sincera şi apăsata părere de rău, care-i va aduce o mai adevărata smerenie, atât de primită spre iertare şi atât de binefăcătoare spre viziuni noi şi descoperiri mai presus de raţiunea omeneasca, cu care dragostea lui Dumnezeu îmbogăţeşte pe omul smerit, iar nu pe cel încorsetat într-o încorsetare şi aspra nevoinţa. Domnul Hristos. Se dăruieşte mai cu plăcere unei inimi ranite, dar caita şi smerita, decât unei inimi postite şi rugate, dar care desigur, îşi cere dreptul. „Nici văduva şi nici fecioara n-au alta treapta în cer decât aceea pe care o fixează umilinţa”.

Deci duhovnicul nu greşeşte micşorând timpul pocăinţei în marea lui răspundere, ca spune Sfântul Vasile Cel Mare în canonul 74: „Cel care are putere de a lega şi dezlega nu se canoniseşte micşorând timpul pocăinţei pentru cel care se caieste de bunăvoie spovedindu-se; ca unul ca acesta ajunge degrabă la iubirea lui Dumnezeu”.

Cine iubeşte pe fiii lui şi mântuirea lor, ar trebui să ştie ca eforturile şi mărturisirea lor nu înseamnă chiar nimic, pentru ca tu să nu fii în inima lui şi să nu poţi face pogoramânt împărtăşindu-l (eventual). Iisus Hristos, milostivul nostru stăpân, S-a bucurat să bage primul om în Rai un tâlhar care L-a mărturisit, Iisus Hristos care a mustrat cu asprime pe mai-marii sinagogilor pentru împietrirea lor. Le-au luat-o înainte desfrânatele, tâlharii şi vameşii, iertaţi cu blândeţe, şi rămâneau încurajaţi sfinţindu-şi sufletele.

Iată deci cum Domnul Iisus, cu aceeaşi iubire şi blândeţe, doreşte să se dăruiască fiilor lui şi este amânat de rigoarea şi asprimea – iarasia „Legii”. Dumnezeu este milostiv şi cauta pricini să umple pe creştini de bogaţia harurilor lui. Duhovnicul trebuie să-şi cerceteze fiii cu ochi pătrunzători şi mâna uşoară, cum spune Ilie Miniatis: „Spiritul omului nu-şi poate întinde aripile aici pe pământ dacă nu se simte înconjurat de iubire, veşnicie şi nemarginire”.

— Duhovnicul care face pogoramânt la Sfânta Împărtăşanie, şi nu urmează asprimea sfintelor canoane, se poate mântui?

— De la început să se ştie ca aceste pogoraminte ce se fac să se poată împărtăşi cu Sfintele Taine nu într-un timp prea îndelungat cum spun unele canoane la diferite păcate mai grele, se fac cu multă şi smerita chibzuiala – cu acoperirea tot a unor canoane: 74 al Sfântului Vasile, 102 al Sinodului VI Ecumenic, 4 al Sfântului Grigorie de Nyssa, şi cu îndemnurile pline de duh ale Sfântului Ioan Gura de Aur, cu experienţa multor Sfinţi Părinţi care înţeleg ca întreaga Sfânta Scriptură este o dulce şi frumoasa armonie, chiar dacă aceşti Sfinţi Părinţi nu au canoane date, dar nu sunt lipsiţi de autoritate – să zic juridica în Biserica (vezi însemnările canonului 87 al Sfântului Vasile cel Mare, din care se înţelege ca orice cuvânt al Sfinţilor Părinţi are putere canonica).

În afară de aceste acoperiri, şi binecuvântate şi motivate procedee, spune şi Sfânta Cumpanire din fiinţa ta să nu departezi cu asprime, dar nici să încălzeşti cu tolerante vinovate.

În marea ta răspundere, când vorbeşti de la inima la inima, şi bineînţeles, de la ins la ins, vei înclina mai mult să crezi ca bunul Dumnezeu te va îndemna mai repede spre îngăduinţa. Nimeni nu va tolera, însă, o dezlegare la întâmplare, şi mai ales fără o angajare a fiului ca el să iasă din dezordinea sufletească pentru a ajunge la o cunoştinţa de sine. Acest procedeu nu zideşte pe fiul duhovnicesc, ci mai mult amăgeşte, şi el rămâne caldicel sau împietrit la lucruri mari. Se spune ca cerbul pentru două lucruri nu aleargă bine: când e prea gras, sau când e prea slab. Adică nevoinţa multă s-ar putea să-l slăbească, şi nepăsarea şi neangajarea s-ar putea să-l îngraşe (pe fiul tău). Să ţii cont ca fiecare ins are particularitatea lui, şi vei avea în vedere cât poate purta.

Dar, oricum, lucrul de valoare de care trebuie să se ţină seama este ca inima înfrânta şi smerita Dumnezeu nu o va urgisi. Acesta-i marele punct de plecare, Părinte Duhovnic, şi acesta-i răspunsul la această întrebare care s-a pus. Şi nu numai ca nu vei fi certat de Biserica sau de Dumnezeu, ci ţi se va socoti ca o mare înţelepciune, dacă

ai reuşit să trezeşti în fiii tai bunătatea creştina.

Nu va fi nimic uşor de nu va fi bunătatea nemărginita a lui Dumnezeu şi rugăciunile Preasfintei Nascătoare de Dumnezeu cu noi cu toţi.

— Cât timp opriţi de la Sfânta Împărtăşanie pe cei ce fac avort? Dar pe cei ce fac desfrânare şi adulter? Dar pe cei ce practica paza şi nu vor să nasca copii?

— În cuprinsul canonului 4 al Sfântului Grigorie de Nyssa se spune: „Când unul din aceştia îşi va cunoaşte păcatele şi se va mărturisi de bunăvoie (de sinesi), arătând cainta, să i se aplice canonul cu iubire de oameni”...

Pravila Bisericească a Părintelui Nicodim Sachelarie spune, la pagina 116: „Pentru cei sârguincioşi spre pocăinţa şi a căror viaţă înclina spre mai bine, sta în puterea celui ce aplica canonul ca pentru folosul Bisericii, să scurteze timpul ascultării şi să-i aducă întoarcere mai curând, şi tot acesta poate a-i şi împărtăşi mai curând. Ca precum este oprit margaritarul înaintea porcilor, tot aşa necuviincios este a lipsi de cinstitul margaritar pe omul curăţit prin pocăinţa de păcat”. Şi pentru că sunt întrebat cum aplic eu canoanele, răspund ca din început îl pun în cunoştinţă de cauză. Arat (cu pravila în mână), să vadă şi să ştie cât este de grav păcatul lui. Arătându-i aceasta îl încurajez, şi consider prima săgeata binefăcătoare în inima lui, şi-mi dau seama că necunoscând lucrul (păcatul), l-a făcut cu uşurinţa, căci neştiinţa este cea mai de seama pricina care pregăteşte calea adevăratei păcătuiri. (Sfântul Agaton zice: „Rădăcina tuturor răutaţilor este neştiinţa”.)

În canonisire efectiv am procedat cu teama, dar ţinut cont de toate sfaturile uşuratoare arătate mai devreme, şi altele, şi am dat pentru avort trei ani. Dacă au făcut cu farmece şi fără circumstanţe uşuratoare, mai mult de trei ani. Dacă au omorât prunc după naştere, cu voie, de la şapte ani în sus. Se ţine cont şi de la data de la care n-a mai făcut.

Pentru desfrânare, în afară de năpasta şi de atâtea alte situaţii şi împrejurări fără ieşire, sau de nu a participat încurajând lucrul, patima, dar i-ar fi adus

necazuri majore, canonisesc de la un an la trei ani, cum e cazul de adulter (adică cei căsătoriţi, sau numai unul din ei).

Cei ce fac frauda conjugala şi atentat la planurile lui Dumnezeu, adică cei ce se pazesc să nu nasca copii, până într-un an.

Am răspuns mai mult aşa, pentru orientarea lucrurilor, dar mulţimea feluritelor căderi schimba datele, şi nu poţi scrie despre fiecare, dar oricum rămân credincios celor scrise la alte întrebări mai sus: „Inima calda şi inima uşoara”.

— Ce sfaturi duhovniceşti mai de folos daţi credincioşilor şi călugărilor care vin la sfinţia voastră?

— Ca pentru nişte fii ai lui Dumnezeu, am încercat să spun la cât mai mulţi despre o poziţie de strategie duhovniceasca în lupta noastră cu cel din afara: diavolul. Neputinţa lui mare asupra noastră este ca noi suntem şi dorim mult să fim cu Dumnezeu.

Diavolul ţinteste acest mare obiectiv: să ne desparta de Dumnezeu.

Nu-i va fi uşor să o facă direct, că aşa s-au încununat mulţi creştini care au simţit în ei puterea credinţei, ştiind ca omul e făcut de Dumnezeu Singur, numai pentru Dumnezeu, şi nu se pot desparţi de El. Satana, care n-are o clipă de răgaz, gândeşte ca indirect să poată desparţi pe om de Făcătorul lui. Lupta cu orice chip să-l bage pe om în păcat, păcate de tot felul, şi dacă reuşeşte, nu înseamnă ca şi-a atins marele obiectiv, ci îi da o mare întristare, care îl face să se considere pierdut, ca şi când nu mai poate fi iertat şi, descurajându-se, singur se desparte de Dumnezeu, şi iată, acesta-i scopul atins de vrăjmaşul.

Nu trebuie să-ţi pleci capul şi să abdici, oricare şi oricum ar fi păcatul. Recunoaşte-L mai departe pe Stăpânul tău milostiv, ca nicio nenorocire nu înseamnă ceva dacă ai credinţa de stânca. Nu te deznădăjdui cu niciun chip. Satana, şi poate slăbiciunea ta, te-au înşelat, dar inima nu i-ai dat-o lui şi numele lui Dumnezeu din tine nu L-ai şters. Aşa păcătos cum eşti Dumnezeu e cu

adevărat mult iubitor, şi pentru că L recunoşti, mult milostiv şi iertător. Te va căuta El singur, te va găsi, te va îmbrăţişa, te va lua pe umerii Lui, te va duce la stâna şi te va iubi mai mult decât pe alte oi, pentru ca tu, de fapt, nu L-ai părăsit. Aceasta o mare poziţie duhovnicească şi atunci marile tale căderi în viaţa rămân simple accidente.

Recomand o nesfârşita veselie sufletească în ascunsul tău, ca aceasta mărturiseşte că eşti cu Iisus Hristos în inima ta şi-n respiraţia ta. Inima ta va vibra mereu o rugăciune fără cuvinte. Deci, o stare de stăpân asupra ta şi de vesela liniştire, chiar dacă te-ai înnoroit, ca oricare ar fi motivul unei întristări descurajatoare, ea este numai şi numai de la diavol.

Ar fi bine ca lumea creştina (mai ales) să preţuiască mai mult singurul timp ce-l avem pentru pregătirea la moarte, şi să-şi păstreze cu străşnicie inima, ca dintru aceasta sunt ieşiri de viaţa, cum spun Pildele (4, 23).

„Cu nematerialnicie la Cel nematerialnic gândeşte, şi vei pricepe!” „Când interesele şi conştiinţa se afla în lupta, conştiinţa trebuie să învingă, ca să rămâneţi fii ai luminii, fii ai zilei, fii ai Harului!” „Mulţi se plâng ca le lipseşte harul: mai cu drept ar fi dacă harul s-ar plânge ca El lipseşte de la mulţi”.

Dumnezeu nu cere nimic imposibil, ci prin poruncile Sale te îndeamnă să faci ce poţi, să ceri ceea ce nu poţi şi El te va ajuta ca să poţi face voia Lui.

— De ce a slăbit credinţa şi viaţa morala în rândul credincioşilor şi cum să le sporim credinţa şi trăirea în Hristos?

— Aparent pare că este slăbita credinţa, dar nu până într-atât. Oamenii au zilnic obligaţii familiale, profesionale, sociale mai urgente şi nu pot participa regulat la slujbele bisericeşti. Însă nu sunt puţini care să nu aibă un fior de înviorător şi să nu se închine când aud bătaia clopotelor, ca un strigat de chemare a viilor, ca un plâns al morţilor, ca o putere care împrăştie în tot felul fulgerele.

O mărturisesc şirurile nesfârşite de credincioşi la marile hramuri în ţara noastră, care, cu o adâncă

nerăbdare îşi aşteaptă fericiţi rândul, ceasuri lungi, ca să se închine, să sărute Sfintele Moaşte. Aceştia sunt toţi credincioşi tăcuţi, anonimi şi liberi. Într-o comunitate mare sunt şi oi albe şi oi negre şi o credinţă mai firava, şi nimeni nu poate spune că e neprihanit.

Trebuie slujbe zilnic la biserici, peste tot, cu predici calde, neobositoare şi exemplificatoare, şi să nu fie cu niciun chip prilejuri smintitoare. Nimic nu va fi mai frumos ca un slujitor al lui Hristos cu viaţa plină de aşezare duhovnicească, nevinovat, senin, blând, cu ochi de lumina îngerească. Un copil în braţele tatălui sau a strigat tare, în biserică, spre uimirea tuturor, când a ieşit preotul în veşminte din Altar: „Tata, iată un Doamne-Doamne viu!” (nu ca cei de pe perete).

Inima curata, nevinovata, a acelui copil a arătat simplu, dar tare, ca Dumnezeu, Care ne iubeşte cape lumina ochilor ne cercetează peste tot, ne cauta peste tot, ne cheamă: Veniţi la Mine cei osteniţi şi împovăraţi şi adăpostiţi-vă la blânda şi smerita mea inima, ca eu sunt singura Cale, singurul Adevăr, şi singura, nesfârşita şi fericita Viaţa!

Pe lângă cuvinte libere folositoare să li se recomande cărţi folositoare, mai cu deosebire pe cele ce amintesc de fericirea sfinţilor cu îngerii de sus, de viforul ispitelor, precum şi de grozava şi nesfârşita ardere a iadului. Şi cine va avea din înţelepciunea cea mare, i se vor lumina inima şi calea!…

Fericitul Augustin spune: „Pentru cine vrea să creadă, am o mie de motive, pentru cel ce nu vrea, n-am niciunul! Singurul motiv este moartea!”

— De ce ne temem de moarte şi cum putem spori în noi bucuria vieţii veşnice?

— Se tem de moarte doar cei care nu s-au pregătit deloc de viaţa cu Hristos. Dar nu este rău că se tem, ca prin aceasta se recunoaşte viaţa veşnica, şi frica e un început de înţelepciune. Şi aşa vor pune paşi spre cunoaştere şi mireasma, adunând flori din grădina duhovnicească a Bisericii lui Hristos. Se spune că sunt trei

categorii de creştini mântuiţi. Întâi, este categoria fiilor care fac voia lui Dumnezeu din iubire. A doua, este categoria negustorilor care fac fapte bune pentru plata de la Hristos. A treia, este categoria robilor care fac de frica cele ale lui Dumnezeu. Ce bine ar fi să ne depăşim mereu, să ne silim, că este singura vreme când bătaia inimii noastre poate cuceri întreg cerul!…

Ce zici, frate creştine, te prinzi să te sileşti la o alergare atât de salvatoare şi la o ajungere atât de lăudata de nesfârşite cete îngereşti şi să vezi slava Maicii Domnului, care neştiuta de tine, te-a plâns şi te-a ocrotit, şi în cinstea aceasta, în lumina cerurilor deschise, te va încununa ca pe un biruitor Hristos Domnul?

Cu adevărat spune Sfântul Pavel: Că nu sunt vrednice suferinţele de acum fata de bucuriile ce ni se vor descoperi nouă. Iar „sfârşitul filosofiei este să ştii că trebuie să crezi” (Geibel). Să ştii să mori liniştit!

— Ce sfat şi cuvânt de folos îmi daţi mie şi fiilor duhovniceşti ai preacuviosiei voastre?

Să ne iubim cu adevărat unii pe alţii.

Să încercăm să iubim pe toată lumea; şi pe aceea care se zice că e rea.

Să iubim, să iubim mult, şi să iubim frumos.

Să iubim rana şi pe cel care ne-a făcut rana.

Să ştim să furăm pe Hristos de la duşmanii noştri. El sta ascuns la cei care ne sunt duşmani. Nu poţi fi gazda lui Hristos dacă nu-ţi sunt dragi cei care îl ţin ascuns dacă inima ta nu este un mic cer al iubirii.

Lui Hristos I se cuvin primele roade ale tuturor lucrurilor, dar mai cu seamă primele roade ale iubirii!

Iar pentru răspunsurile mele date în grabă, dar cu cel mai bun gând, atât spun: Milostiv fii mie, Doamne!

Protosinghel Arsenie Papacioc – 15 ianuarie 1984

II

1. Cu ce fapte bune trebuie să se întrarmeze mai întâi fraţii care doresc să intre în nevoinţa monahala?

— Cel dintâi lucru, şi înainte de orice, trebuie să ştie cel venit în viaţa monahala că este o intrare fără de

întoarcere. Să rămâna într-o definitiva statornicie. Să ştie ca cinstea aceasta este fără de asemănare, să-l slujească lui Hristos, dăruindu-I-se cu totul, asemenea îngerilor. Nu singura înalta înţelegere îi va păstra statornicia în cinstea de a sluji lui Hristos, dăruit ca monah, ci neapărat să simtă ca o face dintr-o necesitate sufletească. Partea aceasta ce ţine de inima va trebui cultivata şi încurajata în relaţiile ce le avem cu începătorii. Lucrul acesta să fie în atenţia tuturor vieţuitorilor din mănăstire. În inima, zic, unde cu harul lui Dumnezeu, sunt toate forţele biruitoare din om, cum se zice la Pilde (4, 23): Pazeste-ţi inima mai mult decât orice, căci din ea ţâşneşte viaţa.

Pe fondul acestei liniştite statornicii, va veni noilor începători o eliberare cât mai totală de lume, şi Bunul Dumnezeu le va dărui în toată viaţa lor multe bogaţii duhovniceşti necunoscute de ei şi îi va umple de o supraomeneasca bucurie.

2. Care este virtutea hotărâtoare a noilor începători, cu care vor putea să biruiască ispitele şi patimile cele dinăuntru şi cele din afara?

— De la început Dumnezeu a creat pe om cu aceasta puternica şi mult discutata însuşire – «voinţa libera». Aceasta ni se cere mai întâi: să vrem să biruim ispitele. Şi, mişcând, va veni neîntârziat harul.

Rugându-ne intens lui Dumnezeu, voind şi ostenindu-ne mereu, harul nu va lipsi de la noi. Iată unde este taina de început şi de totdeauna a biruinţei noastre. Harul este de natura divina – «energie necreata», spune Sfântul Grigorie Palama.

Din primii paşi spre viaţa monahala, plină de taine şi înţelesuri preafrumoase, noul începător este bine să-şi îndrepte inima şi să-şi însuşeasca o aleasa evlavie, nedifuzata şi nădăjduita către Maica Domnului. Apoi, mereu, cu bucuria în inima, să se recunoască a-i fi un fiu iubitor şi nevinovat şi Maica Domnului îi va preaarata cât de mult se va bucura a-i fi Mama.

O fiică îmbunătăţita se ruga Maicii Domnului, zicând: «Maica Domnului, arata-te a-mi fi mama!» Iar Maica

Domnului i-a răspuns: «Arata-te a-mi fi fiica!»

3. Ce patimi trebuie să lepede începătorii mai întâi din inima lor ca să poată gusta din bucuria vieţii duhovniceşti?

— Să lepede mai întâi patima care este mai aproape de el – care-l stăpâneşte cu mai multă tărie. Să ştie că va trebui să lupte împotriva tuturor patimilor, dar cu mai multă atenţie şi întrarmare cu acele patimi care îl înconjoară şi anume îl pândesc. În lupta lui să fie convins că nu va fi singur, cerând cu inima de foc ajutorul lui Dumnezeu, al Maicii Domnului, al îngerului păzitor şi al oricărui sfânt spre care are evlavie.

Lupta este pe toată viaţa, dar nimic nu-i mai frumos şi mai măreţ decât să fii stăpânul propriei tale vieţi şi să lupţi şi să biruieşti, având alianţa deplina cerul întreg. Îndrăzniţi, Eu am biruit lumea! – zice Domnul nostru Iisus Hristos şi zice pentru fiecare dintre noi, văzându-ne pe toţi stăpâni alături de El.

4. Dacă un nou începător nu iubeşte rugăciunea şi slujbele bisericeşti, poate deveni călugăr? Cum trebuie călăuziti fraţii începători ca să poată spori în rugăciune?

— Dacă nu iubeşte rugăciunea şi slujbele bisericeşti, înseamnă că a venit de acasă fără să aibă măcar o inimă de creştin. Este mai greu să-i porţi pe unii ca aceştia, dacă-i primeşti.

Se spune simplu despre călugăr că este un creştin bun şi se considera ca a plecat la mănăstire pentru o viaţă îmbunătăţita în trăire, unde rugăciunea trebuie deprinsa a fi chiar neîntreruptă.

Se constata, de altfel, la toţi începătorii un dor de rugăciune chiar exagerat, zic de rugăciuni lungi îngenuncheate, necunoscând celelalte valoroase împliniri din trăirea monahului: ascultările nesfârşite cu o singură dăruire, posturile cu o mare dreapta-socoteala şi, mai ales, să fie sprijin cu o inimă bună pentru necazurile sau neajunsurile unora. Dacă noul începător nu vrea şi nu simte nevoia sa se roage, nici alte fapte bune ce ţin în ansamblu de trăirea în mănăstire nu le va putea împlini,

nici pe departe. Adică, nu se cuvine ca un vieţuitor dăruit lui Hristos şi Maicii Domnului să aştepte mântuirea fără nicio trezvie a inimii şi fără niciun dor îngeresc; într-o lenevire ca aceasta vieţuind, ar dori totuşi «să-i cadă mana cerească de sus»?

Chiar dacă le vom arăta bunăvoinţa, nu vor rămâne până la urma în mănăstire, că n-au roadele şi darurile sfintelor rugăciuni, care nu se face niciodată în zadar, fără un răspuns. Pe unii ca aceştia îi vânează cu uşurinţa cumplitele ispitiri diavolesti, dându-le dor de lume.

Ce frumos este să te încadrezi în versuirea cântata neîntrerupt în biserica: «Toată suflarea sa laude pe Domnul!»

5. Care sunt cele mai grele patimi cu care trebuie să se lupte monahii şi, mai ales, începătorii? Cum anume le pot birui?

— As îndrăzni să spun ca pentru mulţi veniţi la mănăstire cea mai grea ispita este nestatornicia. Aceşti diavoli cotropitori doresc să te smulga de pe poziţie. În planul de lupta duhovnicească, cel dintâi lucru este să-ţi determini precis poziţia. Şi tu, venit în viaţa monahala, eşti pe cea mai înaltă culme, în cel mai de vârf cuvânt al Sfintei Scripturi, în acel: «Vrei să fii desăvârşit?» Aşa o numeşte Sfântul Vasile cel Mare. Aceasta dorinţa şi încadrare monahala este cea mai nesuferita de diavolii din toată creştinătatea. La mănăstire se vine cu un dor mare, cum se spune, ca o nebunie pentru Hristos, de a se răstigni pentru El, de a suferi ocara, lovirea, prigonirea şi înfrângerea marelui duşman, orgoliul, şi se pazeste şi se încearcă sincer spre marea nădăjduitoare a mântuirii, smerita smerenie şi vei simţi adevărata libertate dorind să iubeşti cu adevărat pe toţi. Adică sa primeşti umilinţa, spinii coroanei lui Hristos, cuiele, suliţa şi moartea pentru El. Aşa îţi vei uşura patimile grozave şi vei fi cândva şi undeva un mic mântuitor, lucrând atât la mântuirea ta, cât şi la a altora. Diavolii nestatorniciei nu vor putea birui pe unii ca aceştia, care, ispititi, mai mult se vor încununa.

O alta patima foarte primejdioasa, care se strecoară

atât de uşor şi pare a se motiva mereu şi îşi face loc imediat între toţi este vorbirea de rău. Sunt convins ca cei mai mulţi care îşi pierd sufletele şi le pierd pentru aceasta neînfrânare împătimita a limbii. Nu ştii să vindeci, dar ştii să deschizi, ca orice ucigaş, rana! Suprema porunca – iubirea – este propovăduita, întărita şi trăita de Mântuitorul, ca o arvuna a luminii şi frumuseţii Împăratiei cerurilor. «Ca iubire şi mila este întreg creştinismul!» Dar aceasta nemuritoare iubire este urmărita de răutatea – mica sau mare – a vorbirii de rău, viermele neadormit care îţi roade tainic inima şi zilele mântuirii tale.

Acest vierme al urii ucide-l, iubite frate călugăr sau creştine, şi iubeşte tare pe Hristos, Care te aşteaptă în inima fratelui tău pe care îl săgetezi mereu.

Patima vorbirii de rău destrama unitatea mănăstireasca şi societatea creştina şi se face vinovat de moarte cel ce ataca ce a întemeiat Hristos pe cea mai trainica temelie – Iubirea şi Credinţa. «Un bărbat sfânt, spune în Patericul vechi, a văzut pe oarecine păcătuind şi, lăcrimând cu amar, a zis: Acesta a greşit astăzi, iar eu voi greşi mâine, negresit. Apoi acesta se va pocai cu adevărat, iar eu nu mă voi pocai niciodată!» Deşi l-a văzut chiar păcătuind, s-a osândit pe sine, iar pe acela l-a văzut îndreptat. De aceea zic ca gândirea, şoptirea şi vorbirea de rău sunt patimi care aduc mari neajunsuri întregii obşti creştineşti. Toate patimile sunt primejdioase şi de toate trebuie scăpat, pentru ca oricare din ele ar fine poate pierde sufletul. Timpul este scurt şi viaţa este una şi se duce repede. Deci să nu ne mai îngrijim de altceva decât de «plâns peste plâns şi smerenie peste smerenie, ca să îmblânzim pe Iisus Hristos, Stăpânul nostru».

Cu toată străjuirea Pazeste-ţi inima mai mult ca orice, ca dintru aceasta ţâşneşte viaţa (Pilde 4, 23).

6. Ce trebuie să învete mai întâi duhovnicii pe ucenici, pe fraţii începători?

— Socot că este bine ca mai întâi fraţii începători să cunoască marea însemnătate a monahismului, deci marea importanta a transformării întregii lor fiinţe. Apoi să-şi

învioreze inima şi să ştie ca intrarea în mănăstire nu este un simplu refugiu pentru sufletele slabe sau pentru neputincioşi. Sfântul Vasile cel Mare se întreabă: «Care este cuvântul cel mai de vârf al Sfintei Scripturi să-l pot ajunge?» Şi-l remarca unde Mântuitorul spune tânărului bogat: Vrei să fii desăvârşit? Lasă-ţi toate şi vino după Mine! Iată un prim şi mare scop al călugărului – mergerea spre desăvârşire. Cine are aceasta supraomeneasca dorinţa şi plecare este umplut de mari haruri şi aduce o veselie fără de nume îngerilor şi întregii împaraţii cereşti şi, mergând până la capătul vieţii strâns legat de acest temei al Sfintei Scripturi, va trăi şi în el veşnic, cu adevărat o supraomeneasca bucurie.

Călugării se mai numesc «îngeri ai pământului», «cin îngeresc», «mirese ale lui Hristos», «mucenicie alba» şi parca Sfânta Scriptură nu ar fi atât de îmbogăţita fără îndemnurile la o luptă sufletească spre desăvârşire a acestor fiinţe omeneşti care-s făcute după chipul şi asemănarea lui Dumnezeu. Este ştiut că totul este posibil dacă vrei să mergi pe un drum atât de înălţător. Ca dacă vrem să pornim, harul, adică puterea divina de sus, este cu tine nedesparţit şi cine poate fi împotriva ta şi care te poate birui, dacă Stăpânul cerului şi al pământului este cu tine?

Iubite frate, care ai venit la slujba îngerească în cinul monahal, nicio cinste nu este mai mare ca aceasta. Adică sa te dăruieşti şi să jertfeşti lui Dumnezeu în curăţenie tot ce este bun şi frumos, ca şi în mănăstire ţi se descoperă uşor chipul de cunoaştere al păcatului, adică a tot ce este urât. Aici putem umbla cu grija să fim curaţi fata de iubirea lui Dumnezeu. Aici şi numai aici te poţi încadra şi încinge cu autoritate în unele preafrumoase rânduieli care-ţi pot da un nume nou, o minte ascuţita şi o inimă dăruitoare ca să fii omul lui Dumnezeu care îţi pregăteşte să-ţi dea în dar întreaga Lui împăratie şi vei putea să calci peste diavolii care vor să te calce acum. Atotputernicul nostru Dumnezeu, Creatorul, Biruitorul şi Luminatorul a tot şi a toate, iubeşte inimile curajoase şi ne acoperă cu

mireasma necunoscuta de lume şi, ca să nu ne descurajam, zice cu drag ca un părinte mult prea mult iubitor: «Cine se leagă de voi, de lumina ochilor Mei se leagă».

Mănăstirea este un mic cer al pământului şi este o cinste pentru toată lumea pământului. Frumuseţea este ca aici se pot cuceri cerul şi pământul, tot ce-i mai frumos, tot ce-i mult folositor, tot ce-i puternic, tot şi toate, pentru că L cucerim pe însuşi Dumnezeu, Care ni se dăruieşte total. De secole întregi s-a putut vedea ca toate aceste preaplacute „Bune-vestiri" s-au putut împlini de oameni ca noi, ca puterea unor astfel de oameni este de la Dumnezeu, Căruia Îi purtam chipul şi asemănarea Sa şi care ne-a îmbogăţit cu tot harul Său. O întoarcere de la mănăstire spre lumea nepasatoare, fără de nici o explicaţie, spunem, va fi asemenea unei căderi luciferice. Sunt, frate creştine, crede-mă, două feluri de bucurii care nu se pot uni una cu alta. Tu nu vei putea a te bucura aici pe pământ de plăceri trecătoare şi vinovate, iar în cer a împaraţi cu Iisus Hristos. Atunci fărădelegea îşi va astupa gura sa (Ps. 106, 42).

7. Care este semnul duhovnicesc că au sporit fraţii începători?

— Mai întâi au o veselie nevinovata cât mai continua. Apoi îşi dau seama că ascultările sunt o mare împlinire călugărească unde îşi încearcă fiecare tăierea voii şi o fac fără cârtire şi cu drag. Întreabă cu interes să cunoască şi se vede în ei o cainta adevărata în greşeli şi neîmpliniri. Nu duc vorba şi nu aduc venin în chiliile lor. Se simt cu râvna la rugăciune, la citiri şi cântări, la biserică şi peste toate se simte în ei un duh de smerita cugetare în toate mişcările lor, un duh evlavios şi simţi ca prezenta lor te odihneşte.

8. Aţi cunoscut noi începători şi monahi tineri sporiti în viaţa duhovnicească? Prin ce virtuţi anume?

— Da, cât mi-a fost cu putinţa, am cunoscut, spre bucuria mea, mulţi fraţi, nu de prea multă vreme veniţi în mănăstire, cu sufletele dăruite lui Hristos, încurajaţi şi înveseliţi pentru mila arătata de Dumnezeu că sunt

consideraţi şi recunoscuţi ca fii ai mănăstirii.

Mai întâi, ca o virtute mult graitoare, la mulţi se remarca aceasta bucurie, prin faptul că nu-şi măsoară ascultările cu puterile proprii şi nu dau înapoi. Desigur, ei sunt convinşi ca ascultarea (porunca) este de Sus, după cuvântul Domnului, Care zice: Cine asculta de voi, de Mine asculta, şi au credinţa că vor fi ajutaţi, căci la Dumnezeu totul este cu putinţa. Ascultările, fără îndoiala şi fără cârtire, sunt un act al unei inimi viteze, al unei educaţii de credinţa intensa şi dau o nădejde ascuţita ca Dumnezeu nu te va înşela când spune: Fără de Mine nu puteţi face nimic.

Oricare frate sau monah cu astfel de convingeri de credinţa şi cu inima viteaza poate rezolva lucruri grele în ascultările sale, care poate i-ar depăşi măsura puterilor proprii.

Mai mult ca oriunde, în ascultările făcute cu inima şi dragoste s-a lăsat văzuta puterea harului lui Dumnezeu. Au fost fraţi ascultători care au legat fiare sălbatice, care au dat la o parte pietre uriaşe ca stânca, au trecut – pentru că aşa era ascultareape deasupra râurilor, sau au fost purtaţi pe spatele peştilor şi n-au conceput să nu asculte. Aceşti eroi ai tăierii voii au în toată fiinţa lor o veselie ascunsa, au cugetari smerite şi au o prezenta în toate inimile necăjite, fie chiar şi răutacioase, căci ei doresc să vadă în fiecare ins toate frumuseţile omeneşti. Aceştia sunt respectuoşi, liberi, fără de teama şi au o mare nădejde la Preasfânta Stăpâna Maica Domnului, zicând: «Învredniceşte-mă sa te laud în veci, o, Sfânta Fecioara!»

9. Care este semnul că am reuşit să biruim şi să scoatem din noi patima mândriei şi a iubirii de sine?

— Cred că niciodată nu va putea fi «un semn», ca definitiv, ca mândria este scoasa. Omul smerit nu se vede niciodată că-i smerit. Lupta aceasta de o viaţă întreaga, simţita, rupta, dreapta şi cinstita o ştie şi o va încununa Dumnezeu. Apoi, acestui diavol al mândriei, plin de o nesuferita duhoare, nu-i va fi deloc uşor ca atâta şi se arunca singur în foc cu un suflet care doreşte şi ştie sigur că nu va putea vedea şi împaraţi cu Hristos fără de o

smerita smerenie.

Spune Sfântul Ioan Scararul ca diavolul trufiei alunga pe toţi ceilalţi diavoli şi el ţine locul la toţi. Toată Scriptura şi toată marea sfătuire a Sfinţilor încercaţi în lupta cu acest diavol cotropitor al mândriei ne spun ca fără harul de sus nu se va putea birui aceasta patima. Bunul Dumnezeu a spus cu tărie ca acest mare har nu-l va da decât celor smeriti, cum spune în Sfânta Evanghelie ca: celor smeriti le da har!

Măsura de curăţire a inimii este măsura de izbucnire a simţirii către Dumnezeu. Cât de scumpe sunt îndemnurile oamenilor încercaţi şi cât rău poate pricinui o rânduiala după cum îl taie capul pe fiecare! Pentru puţina noastră osteneala şi smerenie cu ce alese daruri suntem învredniciţi! Nu va mai fi iubire de sine, adică mândrie, când uimirea vă va cuprinde şi veţi vedea cât de mare este mila lui Dumnezeu pentru noi păcătoşii. Oricărui ostenitor în Hristos îi putem spune: Smereste-te, că ai pentru ce!

Blândeţea şi râvna pentru toate cele bune, nemânierea şi urmărirea păcii, nu a dreptaţii, sunt semne de nemândrie. Îndreptăţirea de sine nu poate fi laolaltă cu smerenia şi Dumnezeu se arata, nu atât celor ce se ostenesc, cât celor simpli şi smeriti.

10. Când anume cunoaştem că am sporit în rugăciune şi smerenie?

— Sporesti în rugăciune şi smerenie atunci când simţi nevoia să te rogi aşa cum simţi nevoia de aer şi apa. Exista o chemare ascunsa în tine care te îndeamnă continuu să ceri, să mulţumeşti şi să lauzi pe Creatorul tău, Eul din tine care se vrea la Tatăl şi la Mama lui. El doreşte să se biruiască pe sine, dar se vede slab şi neputincios. El nu vrea să fie rob, adică împătimit, purtând un nume atât de mare – de creştin –, ci se vrea lângă Stăpânul şi Răscumpăratorul său. Astfel, sufletul se trezeşte în om şi simte cum inima ranita de dor se apropie de Dumnezeu să comunice. Aşa încep marile treziri spre viaţa în Dumnezeu. Ecoul acesta armonios pe care-l auzi în tine este semnul că eşti viu şi vrei să rămâi omul viu în

bucuria harului Celui datator de viaţă. Sfântul Ciprian zice: «Cum vrei să fii auzit de Dumnezeu când nu te auzi nici pe tine însuţi?» Sau «Spune-mi unde eşti atunci când nu te afli înăuntrul tău?» Şi iarăşi «Darul anume îşi face loc (în noi), pe măsura ce se trezeşte eul nostru şi sunt dezrădăcinate patimile». Când inima se va curaţi de patimi, atunci se va înflăcăra simţirea către bunul Dumnezeu.

Totul este zidit de darul Sfântului Duh, fiindcă darul li se da întotdeauna preaîmbetşugat credincioşilor. Cei ce I s-au dăruit Lui fără de întoarcere sunt călăuziti de El şi El singur îi zideşte aşa cum ştie.

Dumnezeu este ascuns în poruncile sale. Cei care îl cauta pe Domnul, Îl găsesc pe măsura împlinirii lor. «Lui Dumnezeu îi trebuie numai inima şi îi este de ajuns», dacă ea va sta deschisa cu evlavie în faţa Lui. Rugăciunea neîncetata tocmai în aceasta consta, să ne aflam întotdeauna cu evlavie în faţa lui Dumnezeu. Iar peste aceasta stare, pravila, rugăciunea citita nu face decât să pună lemne pe foc.

Dumnezeu este un Dumnezeu al inimii; roagă-te, deci, cu simţire! De unde as înţelege ca Dumnezeu nu este atât un Dumnezeu al minţii, ci al inimii, spun Sfinţii Părinţi.

Puterea rugăciunii nu sta în cutare sau cutare cuvinte – vorbe –, ci în felul cum se săvârşeste. Aceasta grija, preocupare de fructe sufletească continua, aduce o retragere în tine neprovocatoare şi smerita în toate.

11. Cum putem dobândi duhovniceşte pe fraţii care nu au răbdare şi se mânie repede?

— Trebuie mai întâi să înţelegem cauzele care-i fac nerăbdători şi mâniosi pe fraţi. Apoi trebuie să le vorbim cu multă bunătate şi blândeţe şi chiar cu un fel de apreciere, arătându-le şi cele bune ale lor. Cât de nesuferite şi primejdioase sunt aceste două: nerăbdarea şi sora ei, mânia, care îţi anulează toată frumuseţea aşezării sufletului tău şi toată agonisirea duhovnicească!

Cineva a văzut pe altcineva care se căznea sa

deschidă un lacăt la o uşă şi nu putea nicidecum, de unde a început încet, încet, să-l cuprindă o mânie aşa de mare, că se dădea cu capul de uşa şi făcea spume la gură. Şi a zis cel care privea degradanta scena: «În veac n-o să mă mânii măcar cât de puţin şi o să fac orice efort pentru a-mi stăpâni firea de om, că am văzut cât de urât îi sta omului mânios». Deci noi, cum zic Sfinţii Bătrâni ai Patericului, dacă ne supunem patimilor, cu nimic nu ne deosebim de închinătorii la idoli. «Ca cei ce se biruiesc de iuţeala şi se robesc de mânie şi nu taie de la sine tulburarea patimii, aceştia se leapada de Iisus Hristos şi au în sine pe Marte ca dumnezeu şi se închina idolului turbării ca şi elenii. Iar cei ce au biruit acestea şi le-au izgonit de la sine şi s-au înfrânat de ele, aceştia au călcat idolii şi s-au lepădat de închinarea dumnezeilor celor mulţi şi s-au făcut mucenici fără de sânge». «De se va întâmpla între tine şi altul cuvânt de scârba şi va tăgădui cuvântul, nu-l atâta pe el, zicând că ai spus! Că se întoarce şi zice: „Aşa am zis. Şi ce?” şi se face mare cearta. Ci lasa cuvântul şi se face mare pace; ca pacea este de patru ori mai mare decât dreptatea». (Sfântul Ioan Scararul – Cuvânt despre mânie – Filocalia nr. 9).

Iarăşi zice un bătrân ca «cel ce se nedreptăţeşte de voie şi iartă pe aproapele, fiu este al lui Hristos; iar cel ce nici nu nedreptăţeşte, nici se nedreptăţeşte, este al lui Adam; iar cel ce nedreptăţeşte, sau dobânzi cere, sau înşală, fiu este al diavolului». Trebuie să-ţi încălzeşti sufletul răcit de ura, de nerăbdare şi mânie prin a rabda pe fratele tău, ca să rămâi omul lui Dumnezeu, ca unul ca acesta iartă şi se roagă să-şi astâmpere focul mâniei. Încă multe alte ispite te aşteaptă sa le arzi – cu focul harului Sfântului Duhsi să rămâi un om al iubirii şi al păcii.

12. Tinerii începători, din lipsa de educaţie, sunt de obicei superficiali în credinţa şi nevoinţa. Promit repede, dar fac puţine. Cum trebuie să-i dobândim duhovniceşte pentru Hristos? Ce metode recomandaţi?

— Aceşti tineri trebuie să înţeleagă cuvântul Sfintei Scripturi care spune: Vai de cel ce face lucrul Domnului de

mântuiala. Aceştia, se vede, nu cunosc nici ce este iadul, nici ce este raiul. Să-i apropiem cu inima caldă. Să le explicam şi lor ca Domnul nostru Iisus Hristos sta ascuns în poruncile Sale şi, în măsura în care le împlineşti, în măsura aceea ţi se dăruieşte şi El. Şi cât este de greu să-L avem întreg pe Stăpânul a toată făptura în inimile noastre! Ca spus este: Fără de Mine nu puteţi face nimic! Şi Scriptura n-o putem desfiinţa şi nici să credem că o putem împlini cu jumatati de măsura. Domnul şi Mântuitorul nostru ne vrea întregi. Numai satana ne vrea vicleneşte doar un singur vârf de deget, ca ştie el, vicleanul, că aşa ne poate stăpâni toată fiinţa.

Alt timp de pocăinţa nu mai este, iar sfârşitul nu ne va fi plin de mila sau târguiala. Ci atunci va fi înfricoşarea cea mare, când se va arata nu mila, ci dreptatea, ca zice: «Înspăimântător lucru este să fii judecat după dreptate de un judecător fără îndurare». Apoi, în aceasta sfânta grădina, care este mănăstirea, se afla cu prisosinta toate roadele posibile pentru fericita viaţa veşnica. Acum e ziua mântuirii (2 Cor. 6, 2). Acesta este veacul pocăinţei, acela al răsplătirii. Acesta este al faptelor şi al răbdării, acela al mângâierii. Acum Dumnezeu este ajutătorul celor ce se îndreaptă de la calea răului, iar atunci va fi înfricoşat cercetător al faptelor, cuvintelor şi gândurilor omeneşti. A cui este munca, ale aceluia sunt roadele. Cinstea şi cununile se cuvin învingătorilor, însă după cuvântul Apostolului: Nu numai că se cade să învingem, ci să ne şi luptam după lege (2 Tim. 2, 5).

13. Prea Cuvioase Părinte Arsenie, uneori lucrurile se prezintă şi invers. Sunt începători hotărâţi şi iubitori de nevoinţa şi vârstnici apăsaţi de gânduri şi cuprinşi de nesimţire duhovnicească. Ce ne spuneţi despre aceştia? De ce unii vârstnici nu pot spori în lucrare duhovnicească? Ce trebuie să facă aceştia?

— Pentru tinerii cu mare râvna către nevoinţa spunem că se bucura Hristos de râvna lor, dar îl pot şi întrista dacă în lucrarea lor n-au măsura – adică dreapta judecată în nevoinţa. Că vor putea cădea în ispita cea de-a

dreapta, cu cele bune exagerate, care rămân fără mireasma trezviei inimii, care ar putea fi un scop împlinit. Este o vorbă bătrânească la români: „Munca nu se face numai cu puterea, ci mai mult cu socoteala”.

Iar vârstnicilor care nu pot spori în lucrarea duhovnicească sau nu vor, le spunem tuturor ca viaţa le este încă mai scurta şi Judecătorul este lângă uşi. Celor ce le convine să creadă că vor trai încă mult, Mântuitorul le spune: «Astăzi de veţi auzi glasul Meu, să nu se învârtoşeze inimile voastre» Şi cine poate crede ca fără veste nu-l poate lovi o cărămida, o boală necrutatoare, un trăsnet sau o muşcătura înveninata? Atunci, sigur, moartea va fi marele dascăl al trezviei, dar, vai, va fi prea târziu. În cer nu mai este pocăinţa.

14. Unii începători şi chiar vârstnici îşi pierd repede elanul, bărbăţia, râvna duhovnicească în lupta cu ispitele. Pentru ce patimesc aceasta ispita şi cum pot dobândi din nou râvna, bărbăţie, încredere?

— Viaţa duhovnicească se observa şi la sfinţi că este în zigzag. Urca şi coboară, dar de cele mai multe ori nu-i mare primejdie, ca prin coborâş harul lucrează mai încetinel şi oamenii se smeresc. Părerea de rău şi smerenia sunt nemasurat mai mari decât isprăvile elanului nevoinţelor. Cum spune preafrumos Apostolul Pavel: Când sunt slab, atunci sunt tare, recunoscând prin aceasta ca lucrează harul mai mult în cei smeriti, ca smerenia în neputinţa este mai sigura, lucrătoare. M-am folosit de sfatul unor Sfinţi Părinţi care spun că nu este bine să doreşti daruri mari, ci să te mulţumeşti cu daruri mici, că este necuviincios să-ţi zădărăşti fiinţa ta duhovnicească, comportându-te ca un om plin de mândrie şi grozavindu-te. Psalmul 130 spune: Doamne, nu s-a înălţat inima mea, nici ochii mei, nici n-am umblat întru cele mari, nici întru cele mai minunate decât mine (Ps. 130, 1)

Dar nu trebuie să fim nici nepasatori, fără de lucrare şi interes, ca şi cum am sta într-un tron închipuit, aşteptând, cum se zice, „Vocaţia”, harul de-a gata. Lucrul care ţi-ar aduce o mare nădejde şi un echilibru liniştitor

este o stare de trezvie fără echivoc, o permanenta luare aminte de sine. Atunci nu te-ai certa sau te-ai cerceta pretenţios cu harurile lui Dumnezeu.

Pe cei ce-şi pierd repede elanul, dar sunt de buna credinţa şi ştiu ca fără harul lui Dumnezeu nu se poate face nimic, şi totuşi se considera părăsiţi, îi încurajam să rămâna într-o continuă nădejde şi linişte sufletească, recunoscându-şi neputinţele, smerindu-se adevărat cu inima.

Unii ca aceştia vor vedea curând iubirea de oameni a lui Dumnezeu. «Ca cine se lasa întreg în mâna lui Dumnezeu, Care este de toate întru toate, nu-i moare nimic, nu-i piere mimic, ci toate îi trăiesc, toate îi slujesc».

15. Cum putem câştiga pentru Hristos pe fraţii care sunt slabi în fapte bune şi nu au statornicie, ascultare şi răbdare?

— Trebuie să le zicem cu toată inima acestora, ca să ne mântuim sufletele noastre, despre «înfăţişarea omului înaintea Judecătorului», despre învinuirea, cercetarea şi despre sentinţa ce o rosteşte dreptul Judecător, Iisus Hristos, care va veni în persoana, în ceasul în care nu gândeşti (Luca 12, 40).

«Cu cel bun va fi plin de iubire, iar cu cel rău, înfricoşător, zice Fericitul Augustin. Ce frica îl va cuprinde pe cel ce va vedea pentru prima oară pe Mântuitorul, şi încă mânios! Cine va sta înaintea mâniei Lui?» Ziua aceasta – «ziua mâniei», cum zice cântarea. «Mânia Judecătorului va fi o prevestire a osândirii tale şi va fi o spaimă şi suferinţa mai mari decât atunci când te-ai afla chiar în iad».

O, frate, cu atât mai mare tortura va simţi sufletul la vederea lui Hristos, pe care în viaţa L-a dispreţuit sau cu lenevire I-a neglijat poruncile! «Nicio nădejde de a-L mai îmblânzi. Să ceri îndurare, când vei fi judecat chiar pentru dispreţuirea îndurării! Ce se va întâmpla dar? întreabă Fericitul Augustin. Unde va fugi păcătosul când deasupra lui are pe Judecătorul mânios, sub el iadul deschis, la dreapta păcatele ca acuzator, la stânga duhurile rele care

sunt gata la execuţie şi înăuntrul sau mustrările conştiinţei?»

Cugetând la toate acestea, cum se mai poate ca fraţii şi oricare dintre noi să fie cu voia slabi şi nepasatori, nestatornici în ascultări şi fără răbdare?

16. Cum putem vindeca sufleteşte pe cei care cârtesc, defăima, vorbesc de rău pe aproapele şi nu-şi stăpânesc gândurile, limba şi pântecele?

— Cu iubire veşnica te-am iubit pe tine, zice Dumnezeu. Frate draga, Dumnezeu din iubire te-a ales din mulţimea atâtor oameni. Ţi-a dat viaţa şi te-a aşezat în lumea aceasta. Toţi cu care trăieşti sunt aleşii Lui pe care îi iubeşte şi îi apara. Sunt lângă tine, ca laolaltă să vă iubiţi şi prin aceasta se va vedea teama şi iubirea de Dumnezeu. Cerul şi pământul şi toate fiinţele striga neîncetat ca iubesc pe Dumnezeu. Soarele, luna, stelele, munţii, izvoarele, florile şi toată făptura se pare ca striga: «Iubiţi pe Dumnezeu, iubiţi opera lui Dumnezeu!»

Ce zici de toate astea? Crezi şi nu-L iubeşti? Te poţi gândi să iubeşti altceva decât pe Hristos? Şi totuşi, iată, tu vorbeşti de rău pe cei pentru care Domnul S-a jertfit să le dovedească că-l iubeşte şi cine îi loveşte, Îl loveşte şi pe Răscumpăratorul lor.

Gândurile noastre, mai degrabă să se îndrepte spre facerea lumii, spre blestemata cădere în păcate, spre răscumpărarea noastră veşnica de către un Dumnezeu pe Cruce, ca să avem parte, străduindu-ne, să iubim pe toată lumea, oricum ar fi, ca toţi sunt făcuţi frumoşi numai pentru singur Dumnezeu.

Iubite frate, care eşti stăpânit de iubirea de sine, crezi că nu va veni vremea la o înaripare duhovnicească şi aripile, fiind întinse, nu vor putea zbura din cauza nemiloasei tale lacomii?

Nu te poate obliga nimeni să duci o viaţă de mare ascet, care, după unii, pare o nebunie, ea fiind de fapt o sfânta nebunie, dar ai putea spune de la câte lucruri bune te-ai lipsit în preocuparea de azi, ca o fiinţa aleasa cu nume mare şi frumos, ţinând cont de subţietatea sufletului

în rugăciuni, meditaţii, dăruiri şi multe altele, pentru armonia cu cei cu care trăieşti?

Deci, ori părăseşte plăcerile păcătoase şi vei câştiga viaţa de veci, pe care să ne-o adăugam în fiecare zi, ori trăieşte îngreunat de patimi, care te duc la nesimţire, spre o moarte veşnica. Alege, iubite frate!

17. Este vindecare şi mântuire pentru cel mândru şi iute din fire? Cum poate fi dobândit pentru Hristos?

— Da, este vindecare şi mântuire şi pentru cel mândru, dar va trebui să trăiască într-o mare frica de Dumnezeu, ca zis este cu străşnicie: Domnul celor mândri le sta împotriva! Acest păcat este cel mai urât de Dumnezeu. Este păcatul luciferic care a adus căderea unei cete întregi de îngeri şi i-a făcut lipsiţi total de darurile lui Dumnezeu. Sunt draci nesuferiţi, urâţi, vicleni, fiinţe cu ura desăvârşita şi blestemati pe vecii vecilor. Aceasta este soarta tuturor celor ce se încred în puterile lor, mai presus de toţi, îngâmfati, nemilosi, urâţi de semenii lor, îndrăzneţi şi fără ruşine. Dacă Dumnezeu a luat darul de la ei, vor fi din ce în ce mai mult într-o asemănare cu diavolul.

Frate, tu ştii Scriptura – ca Dumnezeu numai celor smeriti le da hârsi zici că te vei lasa mai târziu de patima înălţării de sine, dar nu bagi de seama că într-aceasta sufletul tău se pierde deja?

Poţi să arunci un margaritar de mare preţ în apa, zicând că-l vei căuta mai târziu? Dar dacă nu vei putea să te smeresti cu adevărat ca să primeşti darul mântuirii tale? Ca să scapi de mândrie, ai nevoie de rugăciune, de plâns şi părere de rău adevărată. Aceasta este un dar de sus; dar dacă Dumnezeu nu-ţi da aceasta părere de rău? Dacă vine moartea şi nu-ţi lasa timp? «Ziua de mâine, zice Fericitul Augustin, n-a promis-o Dumnezeu nimănui; poate să ţi-o dea, poate să nu ţi-o dea!»

Lăudăroşenia, semeţia, iuţimea – care este o fiică a mândriei –, dispreţul şi plăcerea să fii vestit şi grozav şi altele asemenea «toată măduva omului o pierd şi îl lasa sec». Smeriţi-vă, iubiţi fraţi, «ca altfel nu veţi putea gusta bunătăţile împăratiei Mele!», zice Domnul Atottiitorul.

Să întrebam pe atâtea suflete măreţe, bogate, pe toţi învăţaţii, principii şi împăraţii care deja au trecut la cele veşnice, să-i întrebam ce le-a mai rămas acum din măreţia, desfătările şi stăpânirea lor? Toţi, frate, vor răspunde: Nimic, nimic! «O, omule; zice Fericitul Augustin, tu preţuieşti ceea ce are omul aici; baga însă de seama la ceea ce duce cu sine! Când moare, nu ia nimic altceva cu sine decât un cadavru greu mirositor şi o haină zdrenţaroasa ce va putrezi împreună cu el».

18. Cum putem dobândi în viaţă, în mănăstire, pacea sufletului? Cum o putem păstra în inima noastră şi s-o dam şi altora? Care sunt foloasele păcii duhovniceşti şi din ce fapte bune se naşte ea?

— Simţi uneori ca vine un duh liniştitor, eliberator în inimă. Pacea nu vine decât numai şi numai atunci când, mai mult sau mai puţin, simţi ca doreşti cu adevărat să nu te stăpânească nicio patima. Simţi nevoia să te controlezi, să fii cât mai treaz fata de orice lucru vătămător, cât de mic. Vei simţi o bucurie tainica şi o cuviincioasa îndrăzneala spre bunul tău Stăpân, să nu-L superi şi să-ţi întindă mâna salvatoare mereu, şi aceasta într-o plăcuta şi neînvinsa atenţie a ta. Eliberarea aceasta o ai pentru că ştii să faci nu ce vrei tu, ci numai ce-l place lui Dumnezeu. Cât de aproape şi de coborâtor este Dumnezeu pentru inimile acestea! Cum se spune: «Se lauda mila asupra judecaţii». Şi, iarăşi, se bucura sufletele alese să spună: «Fiindcă Dumnezeu din firea Sa este bunătate nemărginita, dorinţa Lui cea mai fierbinte este să ne facă şi pe noi partasi fericirii Sale».

Iată ca pacea este o mică împăratie cereasca în om pe care n-o putem cuceri decât fiind luptători smeriti şi viteji, mult iubitori, liberi fata de tot ce e rău şi numai ţinând mâna inimii noastre spre mâna inimii Stăpânului. Şi dacă, oameni fiind, greşim, poate Dumnezeul nostru ne pedepseste în viaţa aceasta ca să ne crute în cealaltă. O, Dumnezeule, mâniatu-Te-ai şi Te-ai milostivit spre noi! (Ps. 59, 3). Şi iarăşi: Dat-ai celor ce se tem de Tine semn ca să fugă de la fata arcului, pentru ca să se mântuiască cei

iubiţi ai Tai (Ps. 59, 4).

Rămân multe negraite şi frumoase despre tine, scumpa şi mult dorita «pace sufleteasca», dar simt încă plăcerea să-ţi mai dăruiesc o mică coronita! A zis ucenicul unui mare părinte învăţat: «Ce fericit eşti, părinte, ca ştii atâtea lucruri şi eu, un biet om simplu, nu ştiu nimic! Tu poţi să te faci mai sfânt decât mine! auzi, îi răspunse atunci părintele, dacă o bătrână simpla ştie a iubi pe Dumnezeu mai mult decât mine, ea poate ajunge la un mai mare grad de sfinţenie decât mine». Să ne folosim de smerenia şi pacea celor simpli! «Se scoala cei neînvatati şi rapesc cerul», spunea cineva. «Fericit este cel ce pricepe lucrul şi-şi mântuieşte sufletul sau».

Sfântul Ioan Gura de Aur spune: «sa mergem la morminte şi aşa vom cunoaşte şi vom dobândi mai uşor pacea sufletului».

19. Ce legătură este între pacea inimii şi conştiinţa curata? Cum le putem dobândi pe amândouă în mănăstire, în viaţa?

— Când conştiinţa nu este curata nici inima nu poate avea pace. Ele sunt într-o indestructibila relaţie. Poate ca inima să fie împătimita şi să producă nelinişte conştiinţei.

Conştiinţa se eliberează extrem de mult atunci când păstram cu tărie pacea sufletească împotriva dezordinii din noi. Chiar dacă n-am împlinit întru totul idealurile noastre la măsura zilei, să păstram în noi şi să rămânem credincioşi principiului: o trăire vie, nesovaitoare. Dacă nu-L mărturiseşti pe Iisus Hristos înaintea oamenilor în momentele ce se ivesc, atunci nu-L mărturiseşti nici înaintea sufletului tău, pentru a-L considera Adevărul desăvârşit pe care zici ca îl doreşti şi vrei să-l slujeşti, iată, rămâi caldicel, că nu a zice, ci a lucra înseamnă a ajunge.

Mergând pe drumul cel mare şi bun împotriva chemărilor ruşinoase şi comode ale firii, încă fiind pe drum, te simţi mult eliberat de conştiinţa şi inima se considera oarecum ajunsă, se bucura şi încep să iasă din ea puteri de viaţa, având cu plinatate în ea harul cel mult liniştitor.

Să nu-ţi munceşti oare conştiinţa singur, mergând după puterea ta spre desăvârşire, pentru că nu ai ajuns că nu se poate ajunge uşor? Lupta este de o viaţă, nu te ispiti singur. Smereste-te mereu, căci văzând Domnul Păcii silinta ta, dar şi liniştea ta, vei fi binecuvântat cu toată bunătatea şi numele bun, din marea Marea şi Dreapta Judecată şi Iubire ale lui Dumnezeu, şi te va stăpâni un sentiment al veşniciei şi aceasta, iubite frate, nu este puţin lucru. Să veghezi mereu asupra ta, fără niciun duh înălţător, şi oriunde te vei găsi, fata de marile chemări inima ta se va bucura şi cu rugăciunile Preasfintei Nascătoare de Dumnezeu vei rămâne un om al Crucii – un fiu al învierii.

20. De ce S-a numit Fiul lui Dumnezeu Cuvânt şi Domnul Păcii?

— Iată, sunt plin de sfiala şi neputincios să răspund la aceste întrebări care au fost şi în uimirea îngerilor, cum spune Sfânta Scriptură: Taina cea din veac ascunsa şi de îngeri neştiuta. Cum aş putea eu pătrunde aceste taine şi adevăruri pe care le trăim, le simţim şi ne supunem lor până la moarte – pentru că sunt adevărate –, dar nu le putem întru totul cuvânta şi înţelege. Îmi cer cuvenita iertare şi cu o sincera nădejde în Harul divin spun şi eu la măsura puterii mele, dar şi a râvnei şi a dragostei inimii mele.

Zice Sfântul Ioan Evanghelistul: La început era Cuvântul şi Cuvântul era la Dumnezeu şi Dumnezeu era Cuvântul. Acesta era întru început la Dumnezeu. Toate prin El s-au făcut şi fără El nimic nu s-a făcut din ce s-a făcut (Ioan 1, 1 – 2). Dumnezeu este Cuvântul: Se înţelege, adică. Se simte, pe Sine însuşi neîntrerupt ca Stăpân.

Deci într-o permanenta simţire de Sine a trimis pe Fiul – Dumnezeu Cuvântul să fie arătat – şi prin El, Tatălla toată făptura, căci toată făptura are în felul ei o simţire de sine.

Dumnezeu – Cauza cauzel. S-a varsat pe Sine în lume prin Fiul – Dumnezeu Cuvântul –, Care a luat chip smerit de om, ca să fie cunoscut prin cuvânt ca Fiu al Tatălui. Eu

sunt în Tatăl şi Tatăl este în Mine. Cuvintele pe care vi le graiesc Eu nu le spun de la Mine, ci Tatăl care sălăşluieşte în Mine, EI Însuşi face aceste lucruri (Ioan 14, 10).

Cuvântul este marea şi desăvârşita putere de afirmare, ca omul şi întreaga Creaţie, în deplina simţire de sine, să cunoască pe Creatorul lor. Prin Cuvântul şi prezenta Duhului Sfânt s-a cunoscut înalta simţire, trăire şi relaţia între Ziditor şi zidire.

Prin Dumnezeu Cuvântul S-a varsat Dumnezeu spre cunoaştere şi toată firea cuvintează cu Marele Eu, Cel Ce S-a fiinţat şi. Se simte pe Sine. Dumnezeu Cuvântul a făcut să se cunoască, pe cât este cu putinţa, marea taina a cauzei, a tot ce exista. Tatăl a trimis pe Fiul Sau să-L facă cunoscut şi să fie auzit şi ascultat ca un Dumnezeu Creator al cerului şi al pământului cu toată frumuseţea şi podoaba lor. Eu le-am arătat lor numele Tău (Ioan 17, 26).

Dacă n-ar fi venit Dumnezeu Cuvântul în sfinţita Sa lucrare, întreaga făptura nu s-ar fi cunoscut pe sine şi nici n-ar cuvânta prin simţire de sine şi nici n-ar fi declanşat atâta mişcare, limpezire de o înaltă fructe a conştiinţelor, de cunoaşteri adânci şi chiar de un delicat proces de desparţimire a îngerilor (descoperindu-li-se noi taine).

Prin aceasta mai presus de fire întrupare a lui Dumnezeu Cuvântul, Fiul Omului a făcut ca în noi şi-n toate să se recunoască faptul că exista tainic o continua cuvântare divina întru Sine. Toată creatura lui Dumnezeu are puterea Cuvântului în ea şi L rosteşte potrivit firii şi însuşirii proprii şi Dumnezeu a dat omului să desluşeasca «limbajul» acestora.

Cuvântul, pe de altă parte, este puterea divina din făptura – şi tocmai de aceea să ne simţim în răspunderea ce-o avem tari şi liberisi este auzita ca o continua veriga mistica de aur în lanţul nesfârşit al cunoaşterilor.

Cum se spune: «S-a varsat Hristos în buzele tale». Buze ale lui Hristos le-a numit Scriptura. «Dacă rămâneţi în cuvântul Meu, sunteţi cu adevărat ucenici ai Mei şi veţi cunoaşte adevărul, iar adevărul vă va face liberi». Dumnezeu Cuvântul simte nevoia de a. Se arata pe Sine,

ca întreaga Creaţie să vină şi să fie împreună în simţire, adevăr şi veşnica fericire. Dumnezeu Cuvântul nu ne-a adus (prin cuvânt) numai comunicare, luare la cunoştinţa. El ne-a adus mai mult decât ne-a pierdut Adam, ne-a adus puterea de discernământ şi puterea de a birui răul, de a accepta suferinţa şi de a iubi pe vrăjmaşi.

Cuvântul divin este puterea de comunicare a adevărului vieţii. Prin El, Dumnezeu Cuvântul, este trezita toată făptura, care şi-a recăpătat cunoştinţa de sine într-o formă tainica, şi tinde şi trăieşte glorios în simţirea Stăpânului. Fiinţa superioara, omul, a putut cunoaşte ca poarta în sine pe Creatorul său. Dumnezeu Tatăl S-a varsat prin graiul Fiului Său, ca oamenii să cunoască înţelepciunea, iubirea desăvârşita pentru om, calea spre El şi lupta neadormita cu puterile răului.

Dumnezeu Cuvântul nu este împărţit în două persoane, ci este acelaşi Fiu şi Unul Născut – Dumnezeu Cuvântul, precum ne-au arătat prorocii şi Sfinţii Părinţi. Prin unire, renaştere şi reînviere cu Hristos se descoperă în noi, «în potenţial şi desfăşurare», chipul mistic al Fiului Omului – Dumnezeu Cuvântul adică sa te simţi «pe sine» într-o liniştitoare vibraţie a întregii tale fiinţe şi cu totul în comuniune şi dialog cu Dumnezeu Cuvântul, fără zgomot, şi într-o supraomeneasca bucurie – momentul mistic al unirii micului eu cu Marele Eu într-o nedesparţire, neamestecare, neasemanare.

Cât despre Fiul lui Dumnezeu ca Domn al păcii, va zic ca Domnul nostru Iisus Hristos a biruit moartea. A biruit răul şi pe domnul răului (satana). „… toată firea cea potrivnica a fugit şi oastea vrăjmaşului s-a domolit, diavolul a căzut, şarpele s-a călcat şi balaurul s-a strivit, prin care neamurile ce Te-au mărturisit s-au luminat şi s-au întărit în Tine, Doamne, prin care viaţa s-a arătat, nadejdea s-a întemeiat, credinţa s-a întărit, Evanghelia s-a propovăduit, prin care omul cel pământesc s-a înnoit, crezând în Tine, ca cine este ca Tine, Dumnezeu Atotputernic?” (Sfântul Vasile cel Mare).

Deci Domnul a biruit păcatul în tot adâncul lui care

tulbura, războiul şi neliniştea sufletele, şi tot ce este în lume s-a eliberat de răzvrătitorul şi cotropitorul diavol. Domnul Iisus Hristos domneste peste toată fiinţa, peste toată firea din cer şi de pe pământ ca Domn al Păcii, pentru ca a adus iubirea în lume şi a dat putere de biruinta tuturor să fie liberi şi să simtă în ei şi în afară de ei Pace. Pacea Mea dau vouă; nu precum va da lumea, ci ca stăpâni şi biruitori peste turbaţii şi războinicii diavoli.

Îndrăzniţi, Eu am biruit lumea, zice Domnul, şi împăcaţi, purtam şi noi în inimi, ca fii adevăraţi, pe Domnul Păcii.

21. Cum trebuie să folosim cuvântul dumnezeiesc ce ni s-a încredinţat, mai ales noua, preoţilor şi pastorilor, spre pastorirea şi mântuirea sufletelor omeneşti?

— Preotul trebuie să rămâna permanent întru aceasta neegalată demnitate sacra. El poarta prin marele har preotesc puterea divina ca săvârşitor al Tainelor mântuitoare, mai ales ca Liturghisitor.

Aşa cum ne-a rămas în inima din sfaturile marilor Părinţi privind motivele cuvântului şi a întregii manifestări a preotului: «Fost-a vreodată o promisiune şi un angajament mai solemn? L-ai luat după gândire matura, în Casa lui Dumnezeu, în chiar Altarul Său, în faţa Bunelorvestiri (Evanghelia)! L-ai pecetluit cu Sângele lui Iisus Hristos la Sfânta Împărtăşanie şi te-ai făgăduit în faţa Marelui Arhiereu că i-L vei da aşa întreg la Judecata de apoi, cum ţi-a poruncit? Ce-ţi rămâne de făcut, decât să împlineşti credincios toate condiţiile acestor făgăduinţe cereşti!» (Hirotonia în preot)

Inima este centrul vital al întregii noastre fiinţe şi cuvântul este manifestarea cu grai a inimii. Vrăjmaşul viclean şi crud ne asaltează mereu spre a ne răpi. Preotul bun îşi extinde vigilenta la toate, nefiind aproape nimic ce nu i-ar putea deveni ocazie primejdioasa. Curăţenia, cuminţenia, în tot felul, mai ales la preot, sunt cinstea naturii omeneşti, margaritar de puţini cunoscut şi de mai puţini aflat. Aceasta aşezare lăuntrica este o forţa invincibila şi, în prestanţa lui, preotul se simte liber în faţa

Cuvântului spus tuturor ca în faţa lui Dumnezeu.

Dacă unele practici de pocăinţa, cuvântându-le, sunt foarte folositoare prin ele însele, potrivi-se-vor oare totdeauna unor păcătoşi învechiţi care abia încep să trăiască creştineste? Cu aceste suflete obişnuite de atâta vreme numai în vicii puţin se câştiga, ba adesea se expune omul primejdiei de a pierde totul, dacă ar voi să le supună unei virtuţi desăvârşite. Pretinzând prea mult, nu obtii nimic şi, crezându-te drept, cazi în asprime.

Să ne folosim deci de acea dreapta măsura care deosebeşte condiţiile, cumpaneste puterile şi împrejurările, fără a privi prea departe. Iar, pentru a evita un mare număr de imprudente, să păstram un zel prudent, care este statornic şi energic, fără grava idee fixa. Fără îndoiala ca tăria şi energia formează esenţa râvnei preotesti, care, în ultima analiza, nu-i decât dragostea pusă în acţiune. «Dragostea e mai tare ca moartea», cum se zice. Nimeni nu-i mai puţin potrivit vieţii apostolice decât cei fricoşi, care nu ştiu altceva decât să cedeze cu laşitate (chiar atunci când rezistenta e cea mai sacra datorie) şi a căror activitate se reduce la frica şi la tăcere: Nu caută să fii judecător, fără numai dacă poţi înfrânge cu tărie fărădelegile, zice Eclesiastul (Ecles. 6, 7). Nu te teme în faţa lor [...]. Eu te-am dat [...] ca o cetate întărita (Ieremia 1, 17). Sunt atari împrejurări în care preotul trebuie să zica: «Pot muri, dar a tăcea nu pot» (Fericitul Ieronim).

Ce e mai trist decât aceasta pornire nemoderata de prudenta? Închipuieşte-ţi un pastor de suflete care, bazându-se prea mult pe vederile proprii, se ţine tare de o vedere fixa în a voi ca toţi să i se supună şi îşi ia ca maxima neschimbata ideea de a nu da înapoi niciodată. Asemenea pastori îşi înstrăinează sufletele şi creează în jurul lor primejdii care îi vor constrânge să fie anulati, şi se vor vedea redusi la imposibilitatea de a face binele.

Spune un mare autor duhovnicesc: «De ce nu dezlegi şi tu cum am dezlegat Eu pe leprosi şi de ce îi ruşinezi, poate? O, nu eşti şi tu un alt Iisus? Nu ţi-am iertat şi ţie

destule? De ce eşti dur şi pretenţios cu alţii?» «Fereşte-te să faci din catedra adevărului o scenă pe care să-ţi pretinzi zilnic propria ta stima şi să dojeneşti pe credincioşi! Trebuie să ştii a certa cu tărie, dar cu blândeţe, fără a strica leacul cu veninul propriei tale nerăbdări» – argumentul băţului, cum spune latinul. De asemenea, «nu te ocupa de rodul trudei tale! Voi avea Eu grija sa încolţeasca în sufletele unde ai fost un simplu semănător».

Iată deci cât de important este a ne conduce cu înţelepciune, sfătuindu-ne şi mai ales a urma pildele Domnului nostru Iisus Hristos şi mărturia Sfinţilor Lui. Să urmam limbajul simplu şi potrivit împrejurărilor, ca model de prudenta şi discreţie în conducerea sufletelor! Model, de asemenea, de blândeţea cea mai gingaşa. Întotdeauna, dar mai ales în faţa credincioşilor sau în prezenta oricui, să vorbească propria ta viaţa! Toţi au o scânteie de adevăr în ei lăsata de Dumnezeu şi, printr-o cuceritoare blândeţe, înţelegere coborâtoare întotdeauna la ei, şi vorbire pe limba lor, vor fi pătrunşi spre o viaţă creştina, dar nimic, nici talent, nici cunoaştere în cuvântări susţinute, atât de necesare, nu vor putea aprinde statornic, dacă nu este simţita o dragoste continua pentru ei şi, mai ales, dacă nu eşti un exemplu viu la o măsura posibila ca om al lui Dumnezeu.

22. Am văzut monahi vârstnici care se tem de moarte mai mult decât cei tineri. Cum se poate acest lucru? Cum trebuie să cugetam şi să aşteptam ceasul morţii după Sfânta Evanghelie?

— Frica de moarte nu-i din pricina morţii, ci din a vieţii. Vrei, aşadar, să nu te temi de moarte? Trăieşte creştineste! Celui ce se teme de Domnul, bine-i va fi întru cele de pe urma (Iisus Shah 1, 13). Cine a trăit bine nu poate muri rău. Cine este pregătit de moarte nu se teme de nicio moarte, chiar dacă va veni pe neaşteptate. «El moare pentru ca nu moare».

Câta vreme trăim, să-L iubim pe Dumnezeu atât cât putem. Viaţa sa ne servească numai spre a spori în dragostea lui Dumnezeu. Mărimea iubirii ce o afla la noi

moartea va fi măsura dragostei de care vom fi cuprinşi pe întreaga veşnicie fata de Dumnezeu.

Cât de multă bucurie ar cuprinde sufletele, dacă ar şti cât de mult ne iubeşte Dumnezeu şi ne aşteaptă să-l deschidem (Apocalipsa 3, 20). Origen spune: «Dumnezeu mai mult se îngrijeşte de mântuirea noastră decât diavolul de pierzarea noastră, pentru ca Dumnezeu cu mult mai tare ne iubeşte decât ne urăşte diavolul».

23. Cum vedeţi monahismul românesc de-a lungul istoriei? Care ar fi însuşirile, caracteristicile lui proprii?

— Vad monahismul românesc de-a lungul timpului într-o regenerare, înviorare, prospeţime de neînchipuit.

Scriptura lui Dumnezeu ne umple de speranţe, unde monahismul se arata ca cea mai de vârf podoaba şi unica în toată Istoria bisericească. Dumnezeu vorbeşte: Vrei să fii desăvârşit? Cine nu lasa tata sau mama, sotie, copii, rang şi bogaţii pentru Numele Meu acela nu Mă iubeşte. Monahismul încearcă o jertfă continua pentru Hristos care S-a jertfit pentru noi. Ne-a făgăduit că va fi cu noi până la sfârşitul veacurilor şi ne-a întărit: Eu te-am dat ca o cetate întărita (Ieremia 1, 17) şi făgăduinţa Lui va întări cetatea noastră şi va trăi cât va trăi şi Sfânta Scriptură.

Ce nădejde mai putea ca Isaac, jertfit de tatăl sau, să devină tatăl unui popor numeros, precum a promis Dumnezeu?

Ce speranţa ca Dumnezeu să-şi împlinească promisiunile, când trebuie să învieze un mort? Dar chiar dacă ar trebui să învieze mii de morţi, să nimicească lumea, să zidească o altă lume... toate le-ar face, căci la Dumnezeu o singură minune este cu neputinţa: aceea de a nu-şi tine cuvântul.

Căci avem cuvântul Lui întărit: Amin, amin, zic vouă, tot ce veţi cere în numele Meu de la Tatăl Meu, se va da vouă, adică „având aceasta nădejde tare de promisiunea şi mijlocirea mea, Eu făgăduiesc pe Mine însumi, Adevărul veşnic, pe Mine, Care urase minciuna şi pedepsesc sperjurul”. „Eu voi avea grijă de tine, dacă îmi vei încredinţa Mie toate preocupările şi grijile tale”. Domnul s-

a făcut scăparea mea şi Dumnezeu ajutorul nadejdii mele (Psalmi 92, 22).

Şi dacă Dumnezeu nu şi-ar fi luat niciun angajament (vorbesc ca un om) în favoarea noastră, singura încrederea noastră L-ar fi obligat să ne ajute şi să ne mântuiască. Pentru ca încrederea noastră L-ar bucura şi L-ar onora mult. Pentru ca a nădăjduit în Mine îl voi mântui, pentru ca a cunoscut numele Meu îl voi scapa.

Iată cetatea aceasta, Monahismul, nu este un simplu hazard sau o mergere aventuroasa a cuiva, ci este plecata pe temeiurile cele mai adânci şi mai lăudate ale Sfintei Scripturi. Secole întregi monahismul a jertfit în taina, a cântat şi lăudat pe Dumnezeu în chipul cel mai îngeresc, a sfinţit pământul pe unde a trăit, a eliberat sufletele, gonind şi umilind pe cotropitorii diavoli şi a dovedit în chip strălucit că se poate conforma în toate voinţa proprie cu aceea a lui Dumnezeu, care neîndoios înseamnă a câştiga un mare grad de sfinţenie.

Dumnezeu ne iubeşte că dorim să i ne dăruim total, şi încă prin ce dragoste! Cea mai înduioşătoare, cea mai generoasa şi mai statornica! «A Te iubi şi a face să fii iubit – iată toată mărirea şi toate mângâierile ce Te doresc!»

Consider, caracterizând, ca trainicia sufletului monahului român este mai mult pentru ca el nu vine la mănăstire pentru a respecta numaidecât o regula, ci vine dintr-o mare necesitate sufleteasca de a se mântui. El a văzut pe Hristos şi fuge şi cauta prin toate mijloacele, fie nevoinţe, fie jertfe, să-L prindă (ca acel câine din Pateric, care vede iepurele şi fuge – insistent pentru că-l vedesa-l prindă; nu un alt câine care fuge pentru ca vede pe primul fugind – acesta se va retrage, pentru că nu ştie de ce fuge).

Regula în sine este considerată la unele confesiuni religioase aproape ca un scop împlinit şi rămâne doar un om ordonat. Aceasta n-ar fi puţin lucru, dar se obişnuieşte să se spună: „tipic, tipic, şi la inima nimic!” Caracteristica monahului român este că se aprinde uşor de dor pentru Cerul cerurilor, care arde veşnic şi te vrea aprins.

Aceasta ţâşnire a multora spre frumoasa cetate a

Monahismului se face, de altfel, pe fondul creştin traitor şi evlavios al sufletului poporului nostru român.

24. Consideraţi ca apariţia şi înmulţirea sectelor este un semn apocaliptic, profeţit de însuşi Mântuitorul?

— N-aş îndrăzni să spun lucrul acesta, ca trăim o vreme apocaliptica, mai ales ca toţi sectanţii au cap de afis în propaganda lor «Sfârşitul lumii», «Vine Sfârşitul!», ca să se producă aşa-zisa panica şi, fără deliberare, unii se duc orbeşte la ei. Când omul orbeşte de bunăvoie, cine-l mai poate retine? Şi, dacă va trebui să credem că e un semn apocaliptic, ar scădea râvna de combatere şi învăţătura împotriva va fi zadarnica, pentru ca deja trăim un sfârşit, trăim împliniri de proroci ri. Ei, sectanţii, au câmp liber de bătaie pe mai multe fete ale situaţiei: subvenţii susţinute, lume de tot felul ce nu ţine de nicio parohie (mai ales la oraşe), şi apoi lipsa de vigilenta a unor preoţi care nu iau treaba în serios, lăsând lucrurile să meargă de la sine, trăind din punct de vedere pastoral prea comod. Ei au şi cărţi, fac şi catehizare.

Unde ar fi astăzi lumea, unde ar fi atâtea milioane de suflete, dacă preoţii buni ar fi părăsit apostolia lor din pricina greutăţilor pe care le întâmpinau? Biserica a trebuit să lupte trei veacuri şi s-a scăldat în sângele martirilor săi, pentru ca să poată obţine dreptul de existenta, aici, pe pământ, şi noi, oameni de puţina credinţa, ne vom da înapoi la cea dintâi încercare, când sectanţii seamănă ziua în amiaza mare neghina peste lanul de grâu al parohiei noastre?

Să iubim pe Dumnezeu, să iubim poporul, să ne iubim înţelepţeşte şi pe noi înşine şi nu vom da înapoi în faţa unei mici jertfe când va fi vorba de mântuirea sufletelor: «Căci care este nadejdea noastră… sau cununa laudei noastre?» Au nu sunteţi voi preoţii înaintea Domnului nostru Iisus Hristos până la a doua Lui venire? Oare preotului zelos îi este rezervata în cer doar o singură cununa? Sfântul Grigorie cel Mare răspunde ca atâtea cununi îşi câştiga pastorul, câte suflete mântuieşte. Ba se va număra încă între principii acestei Împaraţii: Cel ce va face şi va învaţa,

acesta mare se va chema în Împărăţia cerurilor (Matei 5, 19) şi cum se mai spune: «Cei ce învaţa dreptate pe mulţi, vor fi ca şi stelele veşnice».

Oferă-te, deci, Pastorului pastorilor să te trimită în căutarea oii pierdute, ca a ieşit din cârd şi, cum se zice, «marginile sunt ale dracilor».

Dăruiţi-vă, preacinstiti preoţi, şi fiţi gata în toate ocaziile ce vi se vor prezenta pentru a lucra împreună cu Hristos Domnul la mântuirea sufletelor! «Foc am venit să arunc pe pământ şi ce alta doresc decât să se aprindă?».

Ferice de preotul vrednic pe care Părintele veşnic îl proclama Fiul Sau în Raiul plin de uimirea îngerilor – Raiul preoţilor. Exista, cum ar spume Sfântul Ioan Gura de Aur, şi un iad al preoţilor, ca nu vor scapa de păcatele celor pastoriţi pe care i-au lăsat în rătăcire. Iar Sfântul Grigorie Teologul spune: «Tot atâtea suflete ucidem, câte din vina noastră lasam să se osândeasca".

25. După o lungă experienţa de duhovnic, îndrăznesc să vă întreb ce metode spirituale folosiţi mai mult pentru formarea şi creşterea fiilor duhovniceşti? Care anume dintre ele au dat cele mai bune rezultate?

— N-aş vrea să displacem lui Dumnezeu, dar am voi să fim şi pe placul lumii. Am dorit mult ca toţi care cercetează duhovnicul să vină la el liberi, ca la un mare prieten, şi să poată vorbi cu el neapărat ca şi cum ar vorbi siesi. Trebuie apreciat, şi să se ştie de la început, ca niciun moment nu-i mai important, mai extraordinar pentru toată existenta lui aici pe pământ şi în veşnica veşnicie ca acest moment al spovedaniei.

Demonstrez, dacă e cazul. O mărturisire buna este să reuşeşti să nu rămâna niciun păcat nespus, oricât de mic ar fi, fiind silit să spun încă o dată că nu este lucru mic în viaţa răul cel mai mic. Să-i arate duhovnicului multă iubire şi preţuire, că se spovedeste curat şi este mai mult apreciat dacă spune cu inima rupta şi smerita toate păcatele, oricât de mari ar fi. Dezlegarea data de duhovnic se poate numi har al harurilor, cum spune un mare autor duhovnicesc. Iar credinciosul să fie asigurat cu orice chip

de păstrarea secretului tainei. Şi dacă îl scapi şi scoţi un suflet din adânc de ape, nu-l mai mustra nimeni că de ce e ud.

Am văzut că se bucura, pe drept cuvânt, toţi când le dovedeşti ca toate păcatele mărturisite, fie chiar grozave, nu se mai au în vedere nici la vami, nici la marea Judecata de apoi, lucru întărit şi de spusele Sfântului Ioan Gura de Aur.

Trebuie convins cu blândeţe şi cu un ton intim că va fi neapărat silit să se oprească de la ele pe viitor; şi să fie înţeles, spun la mulţi, că e zadarnica spovedania dacă patima nu cedează în inima lor pe viitor. Am văzut că este cu efect, spunându-le: „Frate, sau sora, ştii cum eşti frăţia ta? La fel cu acela care a furat de noua ori, dar spune să-i dezleg zece, ca fura la noapte iar!”

În fine, nu trebuie scăpate fel de fel de prezentări ale realităţilor morţii şi apoi ca până atunci vor fi eliberaţi de duhurile rele şi rebele şi Harul lui Dumnezeu îi va salva neîntrerupt în lupta vieţii lor. Ce nebunie ea se lipi de ceea ce trece atât de repede! Se cade oare să înduram atâtea griji pentru a ne pregăti regrete atât de amare?

Trebuie să-i amintim, când este lângă tine, venit cu inima mai pregătită spre uşurare şi folosinţa, că vom muri în curând, adică vom merge la casa veşniciei noastre (Ecles. 12, 5). Să le spunem credincioşilor ce vin la spovedanie, cu iubire şi deschis, ca timpul, lumea şi toate lucrurile vremelnice vor dispărea ca o fantomă şi nu ne va mai rămâne altceva decât veşnicia: «Onorurile fug, aurul te părăseşte, trupul putrezeşte; singura veşnicia rămâne!» Va fi buna sau va fi îngrozitoare? O, clipa înfricoşata! A ma înfăţişa la judecata lui Dumnezeu, singur în prezenta Lui, a fi întrebat şi examinat din toată viaţa mea de un Dumnezeu care nu va mai fi Dumnezeul milei, ci ai dreptaţii. Aud din gura Lui asupra sortii mele pe toată veşnicia: Ori Raiul celor buni, ori iadul celor răi şi neîngrijiti! Aceasta trebuie să ştiu: Când şi cum voi muri eu!

Dragostea, înţelegerea, blândeţea şi harul Duhului Sfânt să stăpânească atmosfera celui mai potrivit moment

în doi (la spovedit); şi simţi ca pleacă cu o inimă de miel, chiar dacă s-a considerat în viaţa lui un leu neînfricat!

Aşa am dorit şi aşa am căutat să procedez şi am avut multe bucurii şi nadejdi şi roadele le las în voia Dreptului Judecător.

26. Care sunt cele mai grele probleme care se întâlnesc în scaunul de spovedanie şi cum le rezolvaţi?

— Conflictele de familie, îndoiala în credinţa, suferinţele de tot felul, divorţul, avortul, iată câteva dintre ele. Problema mai grea ar fi cu cei care vin nepregătiţi, siliti să vină la spovedit din partea altora sau care vin la întâmplare, cu un fel de-a se înşela singuri. Aceştia nu au prea multă cunoştinţa de importanta tainei pocăinţei şi nici nu au o trezvie a conştiinţei. Şi sigur, se risca să nu se spovedească sincer, curat, din inima, cu cainta, ci cu eventuale prejudecăţi. Aceştia trebuie luaţi de la început cu viaţa şi moartea, şi amănunte susţinute, după puterea lor de înţelegere, să le trezeşti conştiinţa, profitând de singurul fapt important: ca totuşi au venit la tine, împinsi, traşi, cu un fel necinstit de a se înşela singuri. O lămurire intensa trebuie – că e mare păcat ascunderea păcatelor sau spunerea lor cu scuze sau cu mai multe înţelesuri, lucru atât de nesuferit în faţa Dreptului Judecător, acestea numindu-se „furtisag de cele sfinte” – păcat împotriva Duhului Sfânt. La fel primirea cu nevrednicie a Preacuratelor Taine.

Toate acestea trebuie spuse cu căldura şi, prin mila lui Dumnezeu, Care îl iubeşte şi pe el, poate fi salvat, dezlegat şi deci iertat. Este o greşeală să-l dezlegi pe om, rămânând în confuzii de felul acesta. Astfel de dezlegari nu au nicio valoare, ba se va mai agrava starea sufletului celui ce vine la spovedanie.

Am avut la scaunul de spovedanie două cazuri grave. Întâi, un om care nu voia să-şi mărturisească un păcat foarte grav. Nici după mari insistente n-a vrut să-l spună şi, desigur, nu l-am dezlegat. După câteva zile a murit nespovedit. Dumnezeu, ca pe fiecare din noi, l-a adus la timp pentru iertare şi numai printr-un singur cuvânt putea

fi salvat. Lucrul acesta a speriat şi înţelepţit pe mulţi, mai ales pe aceia care ştiau păcatul, pentru ca îl făcuseră împreună.

Un alt caz, înspăimântător, s-a petrecut cu un bolnav pe care îl ţineam la mănăstire de trei zile pentru Sfântul Maslu. Sotia lui ne spusese de unele păcate grele ale lui şi trei zile l-am rugat şi am insistat să se spovedească la ce duhovnic vrea, că eram mai mulţi, arătându-i, cu timp şi blândeţe, ca bunul Dumnezeu a rânduit iertarea tuturor păcatelor prin spovedanie. Însă ei nu voia cu niciun chip să se mărturisească. Când eram noaptea la Sfântul Maslu, a treia zi, a început deodată să urle pur şi simplu ca vin nişte arapi grozavi să-l ia şi vedea cu mintea, pe ei, toate păcatele lui, şi nespus de speriat, a cerut grabnic să se spovedească (acum se făcuse înţelept). Au ieşit afara repede toţi din camera unde eram, şi el, în vaiete pătrunzătoare, atât a mai putut să spună: „Am făcut… Am făcut…” şi a murit în braţele mele. L-am dezlegat cu un sentiment de răspundere şi mila, măcar pentru dorinţa lui din urmă, dar era mort. Întâmplarea aceasta s-a povestit în toată regiunea aceea mulţi ani.

Iată îndoiala, acea vinovata necredinţa şi înşelare ca la moarte nu vin diavolii sau îngerii buni pentru bietul tău suflet! Ce izvor de nelinişte şi frica în clipele din urmă, când liniştea e atât de necesara! Şi la ce nu se expune omul dacă este surprins de moarte! Viermele păcătosului nu doarme, spune Sfânta Evanghelie (Matei 9, 48).

Prima mustrare de conştiinţa a osânditului va fi, aşadar, cugetul la acea plăcere ticăloasa şi de nimica, pentru care este osândit pentru totdeauna; a doua mustrare e cugetul ca printr-o osteneala cât de mica ar fi putut fi fericit; în urma este cugetul ca pierzând pe Dumnezeu, Bunul cel mai înalt, a pierdut totul.

Împlinească-se în mine, totdeauna, întru toate, voia Ta, Doamne! Amin.

27. Ne spuneţi un cuvânt de folos şi pentru fraţii şi fiii noştri duhovniceşti de astăzi?

— Iată cuvântul meu către fiii Bisericii:

Credeţi în Dumnezeu, iubiţi Biserica şi ascultaţi de părinţi şi de pastori.

Mergeţi în viaţa pe singurul drum – smerenia.

Faceţi-vă un nume bun alături de Hristos, în mijlocul acestor frământări şi concepţii amestecate. Rugaţi-vă mult, cât mai mult.

Rămâneţi eroi numai ai lui Hristos. Şi vitejia voastră va avea un nume atunci când vă veţi birui pe voi înşivă.

Veţi fi liberi numai când veţi paşi cu iubire spre cei care va urase.

Şi voi, fiilor duhovniceşti, faceţi să rămâneţi cu Dumnezeu în toată veşnicia. „Până în sfârşit i-a iubit pe ei” (Sfântul Ioan Gura de Aur).

Zice Duhul Sfânt: Fiule, da-mi inima ta! (Pilde 23, 26).

«Împlinirea voinţei dumnezeieşti să fie deci ţinta tuturor dorinţelor, faptelor, meditaţiilor şi a suspinelor noastre».

Să zicem mereu: Doamne, cum ai binevoit, aşa ai făcut! Căci aceasta este pacea care covârşeşte toată mintea (Filipeni 4, 7).

Să purtam în inima pe Preasfânta Maica a Domnului, căreia nimic nu-i este cu neputinţa. O, iubire neajunsa, Preasfânta Nascătoare de Dumnezeu, Fecioara puternica, roagă-te neîncetat lui Hristos Dumnezeu pentru noi!

Blagosloviti şi să fie toate cu inima bună.